સ્વનો સ્વાધ્યાય

ગોંડલ સંપ્રદાયના તપસમ્રાટ ગુરૂદેવ
પૂ. શ્રી રતિલાલજી મ.સા.નાં સુશિષ્ય
શાસન પ્રભાવક બા. બ્ર.પૂજ્ય ગુરૂદેવ

શ્રી નમ્રમુનિ મહારાજ સાહેબ

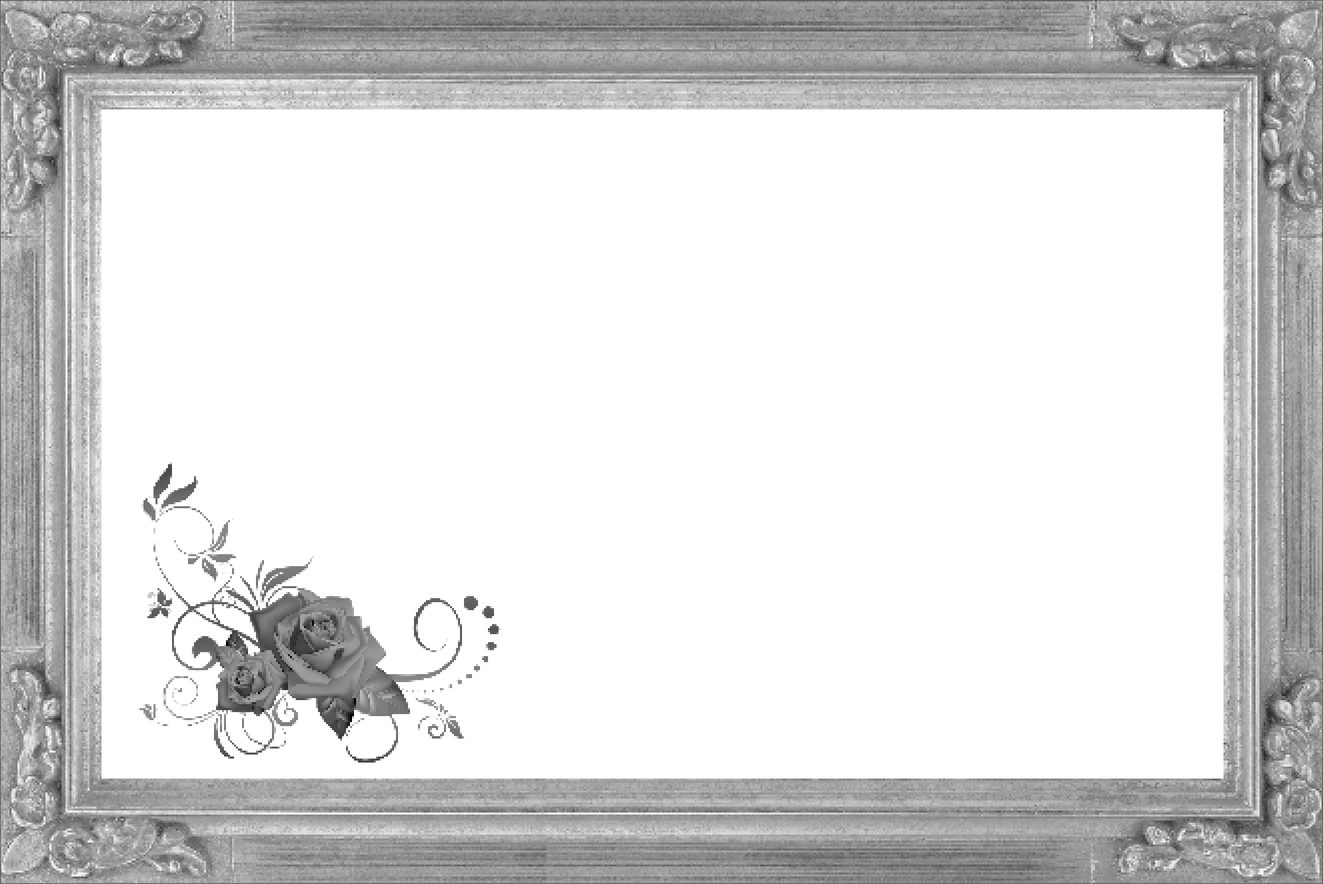

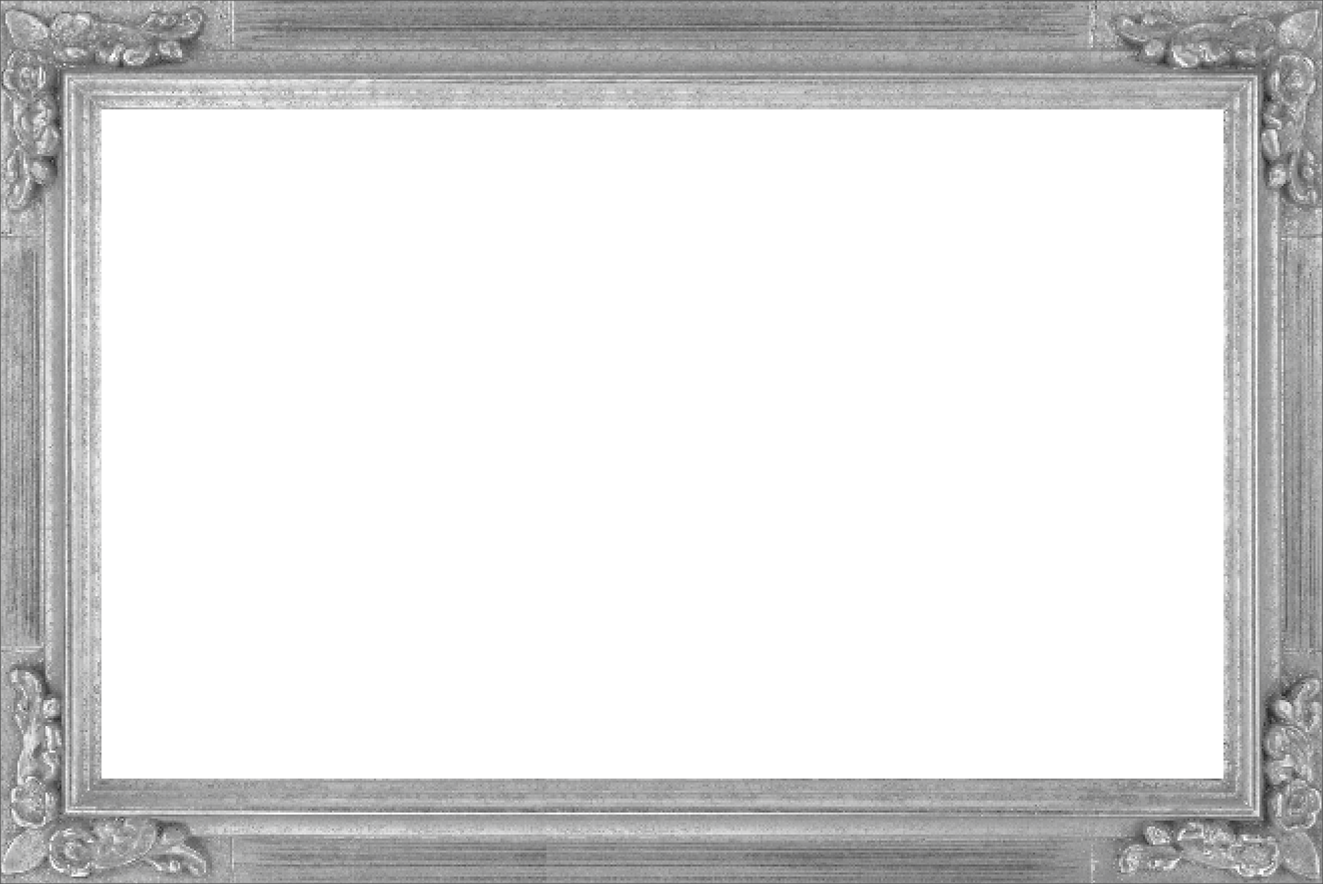

સ્વનો સ્વાધ્યાય

ગોંડલ સંપ્રદાયના તપસમ્રાટ ગુરુદેવ
પૂ. શ્રી રતિલાલજી મ.સા.ના સુશિષ્ય
શાસન પ્રભાવક બા.બ્ર.પૂજ્ય ગુરુદેવ

શ્રી નમ્રમુનિ મહારાજ સાહેબ

પુસ્તકનું નામ	:	**સ્વનો સ્વાધ્યાય**
સંપાદન	:	પૂ. શ્રી નમ્રમુનિ મ.સા.
પ્રકાશક	:	શ્રી ઉવસગ્ગહરં ભકિતગ્રુપ
આવૃતિ	:	પ્રથમ આવૃતિ – સપ્ટેમ્બર–૦૪ પ્રત ૫,૦૦૦
કિંમત	:	શ્રુતજ્ઞાનાર્થે રૂા. ૨૫/–
પ્રાપ્તિસ્થાન	:	શ્રી હરીશભાઈ બાવીશી–રાજકોટ /:૨૩૬૬૧૧૫
		શ્રી અશોકભાઈ શેઠ – ઘાટકોપર /: ૨૫૧૬૨૪૪૦
		શ્રી પ્રતિમાબેન બદાણી – વડોદરા /: ૨૩૨૬૯૨૮
		શ્રી દિલેશભાઈ ભાયાણી – વસઈ રોડ /: ૨૫૩૭૧૫૪

सज्झाएणं भन्ते! जीवे किं जणयइ?
सज्झाएणं नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ।।

હે ભગવાન! સ્વાધ્યાયથી જીવને શું લાભ થાય છે?
સ્વાધ્યાયથી જીવ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ખપાવે છે.

हे भगवान्! स्वाध्याय से जीव को क्या (लाभ)प्राप्त होता है?
स्वाध्याय से जीव ज्ञानावरणीय कर्म का क्षय करता है ।

Bhagawan ! what does the soul obtain by study of holy scriptures?
By study soul destructs the knowledge obscuring karma.

મારી ભાવના

આ કાળમાં પ્રત્યક્ષ સર્વજ્ઞ ભગવાન મળ્યા નથી,
પરંતુ સર્વજ્ઞનાં શબ્દો
શબ્દદેહે સર્વજ્ઞ ભગવાનનાં દર્શન કરાવનારા છે.
ભગવાનનાં એક એક શબ્દો-સુત્રો અનંત આત્મહિત કરનાર છે.
ભગવાનના શબ્દોનું વારંવાર રટણ અને ઘૂંટણ
ભગવાન સાથે વાત કરવાની અનુભૂતી કરાવે છે .
ભગવાન વાણીનો સ્વાધ્યાય વારંવાર કરવામાં આવે તો
જાણે પ્રત્યક્ષ પરમાત્માના શબ્દો ગુંજતા હોય એવું લાગે છે .
સ્વાધ્યાય, પંચમઆરામાં જન્મેલા સાધક માટે **Oxygen** છે.
શ્વાસ વિના શરીર
અને સ્વાધ્યાય વિના સાધક ટકી ના શકે

પ્રસ્તુત 'સ્વનો સ્વાધ્યાય'
પુસ્તકમાં આગમ સૂત્રોનો ગુજરાતી, હિંદી અને અંગ્રેજી
ભાવાનુંવાદ આપવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે .
અનેક આગમ પ્રકાશનો
આ કાર્યમાં સહાય રૂપ બનેલા છે જેનો આભાર .
પરદેશમાં વસતા જૈનત્વ વિકસાવવાની ભાવના વાળા
સાધકોની ભાવનાને લક્ષ્યમાં રાખી
ટુંક સમયમાં સર્જાયેલા આ પુસ્તકમાં
ડૉ. શ્રી તરૂલતાબાઈ મ. શ્રી મીનાબેન દેસાઈ
વગેરેનો સહયોગ સાંપડેલ
આગમભાવ વિરૂધ્ધ લેખન થયું હોય તો ક્ષમાપના.

શ્રી નમ્રમુનિ મ.સા.

કાળો પત્થર

એક વખત રાજકુંવર રમતા રમતા રાજભંડાર તરફ પહોંચી ગયો. રાજા પાસે રાજભંડાર જોવાની જીદ કરે છે. રાજાએ ભંડાર બતાવ્યો. ભંડારમા રહેલો કાળો પત્થર જોઈ રાજકુંવરને રમત રમવા માટે ગમી ગયો. પિતા પાસે કાળો પત્થર માંગે છે.

રાજા પત્થર આપવાની ના પાડે છે.

“બહુ મૂલ્યવાન પત્થરથી રમાય નહીં

રાજકુંવર જીદ કરે છે, રાજા સમજાવે છે”

આ રત્ન છે પત્થર નથી. પરંતુ રાજકુંવર સમજતો નથી.

અંતે રાજા કહે છે નગરમાં જઈ કિંમત કરાવ. પણ જોજે કયાંય વેંચતો નહીં.

રાજકુંવર કાળો પત્થર લઈ નગરની દુકાનોમાં જાય છે.

શાકવાળાને ગોળમટોળ ચમકતો પત્થર ગમી જાય છે.

- શાકવાળો કહે .... બે કિલો શાક લઈ જા..
- અનાજવાળો કહે .... પાંચ કિલો અનાજ લઈ જા..
- સોની કહે ..... લાખ રૂા. લઈ જા..

● ઝવેરી કહે .... કરોડ લઈ જા

● નગરનો શ્રેષ્ઠી ઝવેરી કહે... આ પત્થર અમુલ્ય છે
અબજો રૂા. આપું તો પણ મુલ્ય ન આપી શકું..

રાજકુંવર ખુબ ખુશ થઈને નગરશ્રેષ્ઠી ઝવેરીને પત્થર વેંચવા વિચારે છે પણ રાજાએ વેંચવાની ના પાડેલ તે યાદ આવતા રાજા પાસે આવે છે . સઘળી વિગત કહે છે.

રાજા કહે છે ‘‘આ દેવાધિષ્ઠિત ચિંતામણી રત્ન છે. નક્ષત્ર-યોગ સમયે હાથમાં રાખી જે ચિંતવના કરવામાં આવે તેની પ્રાપ્તિ થાય છે ! રાજકુંવર વિસ્મીત નયને ચિંતામણી રત્નને જોઈ રહ્યો. હવે તેને કાળા પત્થરની કિંમત સમજાય છે.

તીર્થંકર પરમાત્માની આગમ વાણી પણ રત્ન ચિંતામણી સરીખી જ છે . અનંત જીવો આ વાણીના બોધથી બુધ્ધ થયા. અનેક આત્માઓ આત્મ કલ્યાણના માર્ગે કર્મક્ષય કરી પરમપદને પામી ગયા. ભગવાનની વાણીના એક એક સૂત્રમાં અનંત શકિત, જ્ઞાનની રશ્મિ અને આત્માની સમજ રહેલી છે. આ સૂત્રોને કાળા પત્થરની જેમ કાળા અક્ષર ન માનતા.

‘‘સ્વના સ્વાધ્યાય’’ માં અનેક રત્નચિંતામણી સમાન સૂત્રો છે. વાંચીએ, વિચારીએ, સ્વનું લક્ષ બનાવીએ અને સ્વાધ્યાય દ્વારા આત્મસંસ્કારને જ્ઞાનમય બનાવી પરભવ સુધી જ્ઞાન લઈ જઈએ
એજ ભાવના...

શ્રી નમ્રમુનિ મ.સા.

શ્રુત સૌજન્ય

ધર્મ વત્સલા

ચંદ્રિકાબેન ગુણવંતરાય ઝોંસા

સાયન - મુંબઈ.

શ્રુત સૌજન્ય

શ્રી નાથાલાલ હરખચંદ માટલીયા

ઘાટકોપર - મુંબઈ.

नाणसंपन्नयाए णं भन्ते ! जीवेकिं जणयई ?

नाणसंपन्नयाए णं जीवेसव्वभावाहिगमं जणयइ ।

नाणसंपन्नेणं जीवे चाउरन्तेसंसारकन्तारे न विणस्सइ ।

जहा सूई ससुत्ता, पडिया वि न विणस्सइ ।

तहा जीवे ससुत्ते, संसारे न विणस्सइ ।।

नाण-विणय-तव-चारित्तजोगे संपाउणइ, ससमय-

परसमयसंघायणिज्जेभवइ ।।

હે ભગવાન ! જ્ઞાન સંપન્નતાથી જીવને શું મળે છે ?

જ્ઞાન સંપન્નતાથી જીવ સર્વભાવોને જાણે છે .
જ્ઞાનસંપન્નજીવ ચતુર્ગતિરૂપ સંસારમાં
ખોવાઈ જતો નથી .
જેમ દોરા સહિતની સોય
પડી જવા પર ખોવાતી નથી
એમ જ્ઞાન સહિતનો જીવ
સંસારની ગતિઓમાં ખોવાઈ જતો નથી

हे भगवान ! ज्ञान संपन्नता से जीव को कया प्राप्त होता है ?

ज्ञान संपन्नता से जीव सब भावों को जानता है। ज्ञान सम्पन्न जीव चतुर्गति रुप संसार-वन में विनष्ट नहीं होता-रुलता नहीं। जिस प्रकार धागा सहित सुई गिर जाने पर भी विनष्ट-गुम नहीं होती उसी प्रकार श्रुत ज्ञान संपन्न जीव भी संसार में विनष्ट नहीं होता-भ्रमण नहीं करता।

ज्ञान-विनय-तप-चरित्र के योगों को प्राप्त करके जीव स्व-समय-

पर-समय स्वमत-परमत की विवेचना में प्रामाणिक माना जाता है।

Bhagwan! What does the soul acquire by accomplishment of knowledge ?

By accomplishment of knowledge, the soul comes to know all substances and elements. Knowledge-accomplished does not rotate-transmigrates in this world.

As a needle with thread in its pore does not lost, so knowledge-accomplished soul also does not lost in the world.

Acquiring the knowledge-discipline (modesty),penance and conduct the soul is regarded as an authority in the analysis of his own religion (doctrines) and the doctrines of other creeds-sects.

ચાલો

સ્વાધ્યાય

કરીએ

धम्मो मंगलमुक्किट्ठं; अहिंसा संजमो तवो ।
देवा वि तं नमंसंति, जस्स धम्मे सया मणो ।।

ધર્મ શ્રેષ્ઠ મંગલ છે. અહિંસા, સંયમ અને તપ-ધર્મના ત્રણ સ્વરૂપો છે. જેમનું મન ધર્મમાં સ્થિર છે, તેમને દેવો પણ નમસ્કાર કરે છે.

धर्म श्रेष्ठ मंगल है । अहिंसा, संयम और तप-धर्म के तीन रुप है । जिसका मन धर्म मे स्थिर है, उसे देव भी नमस्कार करते हैं ।

Dharma is the best among propitious things. The attributes of Dharma are ahimsa, discipline and austerities(tap). Even Devas salute him who is ever absorbed in dharma.

|| कामे कमाही कमियं खु दुक्खं । ||

કામનાઓને દૂર કરવી એટલે જ દુઃખોને દૂર કરવા !

कामनाओं को दूर करना यानि दुःखों को दूर करना है ।

To be free of desires is to be free of miseries !

॥ पढमं नाणं तओ दया । ॥

પહેલા જ્ઞાન હોવું જોઈએ અને પછી તે પ્રમાણે દયા એટલે કે આચરણ હોવું જોઈએ.

पहले ज्ञान होना चाहिए और फिर तदानुसार दया अर्थात् आचरण होना चाहिए ।

Pursue knowledge first and then adopt mercy conduct accordingly.

जं सेयं तं समायरे ।

જે શ્રેય છે તેનું જ આચરણ કરવું જોઈએ.

जो श्रेय हो, उसी का आचरण करना चाहिए ।

What is good should be followed.

॥ काले कालं समायरे । ॥

જે સમયમાં જે કાર્ય કરવાનું હોય, તે સમયમાં તે કાર્ય કરવું જોઈએ.

जिस समय में जो कार्य करने का हो, उस समय में वह कार्य करना चाहिए ।

One should indulge in any activity only at its alloted or proper time.

|| सव्वे जीवा वि इच्छंति, जीविउं न मरिज्जिउं । ||

તમામ જીવ સુખ અને શાંતિપૂર્વક જીવવા ઈચ્છે છે, મૃત્યુ કોઈને ઈચ્છનીય નથી.

समस्त प्राणी सुखपूर्वक जीना चाहते हैं, मरना कोई नहीं चाहता ।

All beings in this world desire to live and none wants to die.

॥ मुच्छा परिग्गहो वुत्तो । ॥

આસક્તિને જ વાસ્તવમાં પરિગ્રહ દર્શાવેલ છે.

आसक्ति को ही वस्तुतः परिग्रह कहा है ।

The sages say that attachment is possession.

न हासमाणो वि गिरं वइज्जा ।

હસતા હસતા ન બોલવું જોઈએ.

हँसते हुए नहीं बोलना चाहिए ।

One should not laugh while speaking.

बहुं सुणेहिं कन्नेहिं, बहुं अच्छीहिं पिच्छइ ।
न य दिट्ठं सुयं सव्वं, भिक्खू अक्खाउमरिहइ ।।

મુનિ કાનથી ઘણી વાતો સાંભળે છે, આંખોથી ઘણી વાતોને નિહાળે છે, પણ જોયેલી કે સાંભળેલી તમામ વાતો લોકોમાં કહેવી યોગ્ય નથી.

मुनि कानों से बहुत-सी बातें सुनते है, आँखों से बहुत-सी बातें देखते है, किन्तु देखी, सुनी सभी बातें लोगों में कहना उचित नहीं है ।

A Shraman listens and sees many things with his ears and eyes, but it is not proper for him to express before others all what he has heard or seen.

देहदुक्खं महाफलं ।

શારીરિક કષ્ટોને સમભાવપૂર્વક સહેવાથી મહાફળની પ્રાપ્તિ થાય છે.

शारीरिक कष्टों को समभावपूर्वक सहने से महाफल की प्राप्ति होती है ।

Tolerating physical pain with equanimity leads to the lofty attainment that is liberation.

जरा जाव न पीडेइ, वाही जाव न वड्ढइ
जाविंदिया न हायंति, ताव धम्मं समायरे ।।

જ્યાં સુધી વૃદ્ધાવસ્થા નથી આવતી, જ્યાં સુધી વ્યાધિઓનું દબાણ વધતું નથી, જ્યાં સુધી ઈન્દ્રિયો ક્ષીણ બની નથી ત્યાં સુધી બુધ્ધિશાળીઓ જે પણ ધર્માચરણ કરવું હોય તે કરી લેવું જોઈએ.

जब तक बुढापा आता नहीं है, जब तक व्याधियों का जोर बढता नहीं है, जब तक इन्द्रियाँ क्षीण नहीं होती है, तब तक बुद्धिमान् को जो भी धर्माचरण करना हो, कर लेना चाहिए ।

Till such time that old age has atrophied the body, ailments have overwhelmed it, and the faculties are disabled, the wise should promptly indulge in religious activities.

कोहं माणं च मायं च, लोभं च पाववड्ढणं ।
वमे चत्तारि दोसे उ, इच्छंतो हियमप्पणो ।।

ક્રોધ, લોભ, માયા અને માન આ ચારેય પાપની વૃદ્ધિ કરવાવાળા છે. માટે આત્માનું હિત ઈચ્છવાવાળા સાધકે આ દોષોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ.

क्रोध, मान, माया और लोभ–ये चारों पाप की वृद्धि करने वाले हैं, अतः आत्मा का हित चाहनेवाला साधक इन दोषों का परित्याग कर दे ।

He who desires to benefit his soul should avoid the four great faults that are the sources of all sins, anger, conceit, deceit and greed.

॥ सप्पहासं विवज्जए । ॥

અટ્ટહાસ્ય ન કરવું જોઈએ.

अट्टहास नहीं करना चाहिए ।

One should not laugh loudly.

दिट्ठं मियं असंदिद्धं, पडिपुन्नं विअं जियं ।
अयंपिरमणुव्विग्गं, भासं निसिर अत्तवं ।।

આત્મવાન સાધક અનુભૂત, સંક્ષિપ્ત, શંકારહિત, પરિપૂર્ણ અને સ્પષ્ટ વાણી કે ભાષાનો પ્રયોગ કરે. પણ એ ધ્યાનમાં રહે કે એ ભાષા વાચાળતાથી પર અને અન્યોને દુ:ખ પહોંચાડનારી ન હોય.

आत्मवान् साधक अनुभूत, संक्षिप्त, सन्देहरहित, परिपूर्ण और स्पष्ट वाणी का प्रयोग करे । किन्तु यह ध्यान में रहे कि वह वाणी भी वाचालता से रहित तथा दूसरों को उद्विग्न करने वाली न हो ।

An introvert ascetic should only use that language which he has perfected with experience, which is not ambiguous, which is correct and candid, and which can be spoken fearlessly and with brevity in normal voice.

दाराणि य सुया चेव, मित्ता य तह बन्धवा ।
जीवन्तमणुजीवन्ति, मयं नाणुव्वयन्ति य ।।

સ્ત્રીઓ, પુત્ર, મિત્ર અને બંધુજન-તમામ જીવતા સુધી જ સાથે રહે છે, મરવાના સમયે તમારી સાથે કોઈ પણ નથી આવતું.

स्त्रियाँ, पुत्र, मित्र तथा बन्धुजन-सभी जीवीत हैं तब तक ही साथ रहते हैं । साथ रहते हैं, मरने पर तुम्हारे साथ कोई भी नहीं जाता ।

Wives, sons, friends and kins live together till they are alive. At the time of death none of these follow.

॥ णिव्विंदं णंदिं अरए पयासु । ॥

આત્માથી આનંદ પામ. સ્ત્રીથી અરતિ પામ.

आत्मा से आनंद पा ले । स्त्री से अरति पा ले ।

Derive happiness from the soul and get detached from a woman.

|| णिस्सारं पासिय णाणी । ||

તું જો સંસાર નિઃસાર છે.

तू देख; संसार सार रहित है ।

You should see that world is worthless.

|| गंथं परिण्णाय इहऽज्ज धीरे, ||

પરિગ્રહને બંધનરૂપ જાણી છોડી દો.

परिग्रह को बंधनरूप मान छोड दे ।

Make yourself free from the act of hording worldly material.

॥ का अरइ के आणंदे ? एत्थंपि अग्गहे चरे । ॥

સાધકને માટે શું અરતિ છે અને શું આનંદ છે ? બન્નેથી અલગ થાઓ.

साधक के लिए भला क्या अरति है और क्या आनन्द है ? दोनों से अलग हो जाए ।

For great sage what is discontent and what is pleasure ? Apart from both.

वयं च वित्तिं लब्भामो, न य कोइ उवहम्मइ ।

આપણે જીવનોપયોગી જરૂરિયાતની એ પ્રકારે પૂર્તિ કરીએ કે જેથી કોઈ કષ્ટ ન થાય.

हम जीवनोपयोगी आवश्यकताओं की इस प्रकार पूर्ति करें कि किसी को कुछ कष्ट न हो ।

We would collect alms in a manner that causes no harm or pain to any living being.

महुगारसमा बुद्धा, जे भवंति अणिस्सिया ।

આત્મદ્રષ્ટા સાધક ભ્રમર સમાન હોય છે. તેઓ ક્યાંય પણ કોઈ એક વ્યક્તિ કે વસ્તુ પર પ્રતિબધ્ધ નથી હોતા. તેઓ જ્યાંથી જે યોગ્ય હોય ત્યાંથી તે ગ્રહણ કરી લે છે.

आत्मद्रष्टा साधक मधुकर के समान होते हैं, वे कहीं किसी एक व्यक्ति या वस्तु पर प्रतिबद्ध नहीं होते। उन्हें जहाँ से जो योग्य मिलता है, वहीं से ग्रहण कर लेते हैं।

The self seeking ascetics are like bumble-bees. They are not dependent on one particular person or a thing. They collect virtues from wherever it is available.

॥ उप्पण्णं नाइहीलिज्जा । ॥

કર્મના ઉદયે જે મળ્યું છે તેની હિલના કે તિરસ્કાર ન કરો.

कर्मों के कारण प्राप्त उचित वस्तु की अवहेलना न कीजिए ।

One should not belittle what proper thing he gets according to Karmas.

पिट्ठिमंसं न खाइज्जा ।

કોઈ ચાડી ખાવી એટલે પીઠમાંથી માંસ ખાવા બરાબર છે. માટે જ કોઈની પીઠ પાછળ ચાડી ન ખાવી જોઈએ.

किसी की चुगली खाना–पीठ का माँस नोंचने के समान है, अतः किसी की पीठ पीछे चुगली नहीं करनी चाहिए ।

One should not criticize someone in his absence because it amounts to snipping flesh from his back.

॥ आसं च छंदं च विगिंच धीरे । ॥

હે ધૈર્યશાળી માનવ ! તું આશા અને સ્વચ્છન્દતાનો ત્યાગ કરી દે.

हे धीर मानव ! तू आशा और स्वच्छन्दता का त्याग कर दे ।

O resolute one ! Abandon hope and wantonness.

अरई आउट्टे से मेहावी खणंसि मुक्के ।

જે અણગમાથી દૂર થઈ જાય છે એ બુદ્ધિશાળી છે. એ ગમાથી જલ્દી મુક્ત થઈ જાય છે.

जो अरति से दूर हो जाता है, वह बुद्धिमान् है । वह शीघ्र रति से भी मुक्त हो जाता है ।

One who gets away from indiscipline is wise. He soon becomes free of mundane cravings.

|| जाणित्तु दुक्खं पत्तेयं सायं । ||

સુખ અને દુઃખ પ્રત્યેક જીવના પોતપોતાના હોય છે.

सुख और दुःख–प्रत्येक प्राणी का अपना – अपना होता है ।

Every being has its own pleasure and pain.

॥ जो छंदमाराहयई स पुज्जो । ॥

જે ગુરુજનોની ભાવનાઓનો આદર કરે છે, તે શિષ્ય પૂજાય છે.

जो गुरुजनों की भावनाओं का आदर करता है, वही शिष्य पूज्य होता है ।

Only he who respects the feelings of the Guru is a worthy disciple.

॥ वक्ककरे स पुज्जो । ॥

ગુરુ કહે તેમ કરે તે શિષ્ય પૂજાય છે.

गुरु कहे वैसा करे वह शिष्य पूजनीय है ।

Only he who obeys the Guru is a worthy disciple.

अदीणो वित्तिमेसेज्जा, न विसीएज्ज पंडिए ।

સાધક આત્મા સ્વમાનપૂર્વક જીવન યાત્રા વ્યતીત કરે. કોઈપણ સ્થિતિમાં મનમાં ખિન્નતાને પ્રવેશવા ન દે.

साधक स्वमानपूर्वक जीवन – यात्रा व्यतित करे । किसी भी स्थिति में मन में खिन्नता न आने दे ।

An ascetic should lead a graceful life. In no situation should he get disturbed.

जयं चरे जयं चिट्ठे, जयमासे जयं सए ।
जयं भुंजंतो भासंतो, पावकम्मं न बन्धइ ।।

જતનાપૂર્વક ચાલવું, ઊભા રહેવું, બેસવું, સૂવું, ભોજન કરવું અને બોલવું આદિપ્રવૃત્તિઓ ધ્યાનપૂર્વક કરાય તો સાધકને પાપકર્મો બંધાતા નથી.

जतनापूर्वक जलना, खड़ा होना, बैठना, सोना, भोजन करना और बोलना आदि प्रवत्तियाँ ध्यानपूर्वक करते हुए साधक को पापकर्म का बन्ध नहीं होता ।

If one moves with care, stands with care, sits with care, lies down with care, eats with care and speaks with care, he avoids bondage of sinful karmas.

अत्तसमे मन्निज्ज छप्पिकाए ।

તમામ છકાય જીવોને પોતાના સમાન સમજો.

सभी षट्काय जीवों को आत्म - समान समझो ।

Consider all living beings of the six classes dear as your own soul.

से असइं उच्चागोए असइं णीयागोए ।
णो हीणे, णो अइरित्ते णो पीहए ।

આત્મા અનેક વાર ઉચ્ચ ગોત્ર અને અનેક વાર નીચ ગોત્રમાં જન્મ લઈ ચૂકયો છે. એના માટે ન કોઈ હીન છે અને ન કોઈ ઉચ્ચ છે. આ જાણીને ઉચ્ચ ગોત્રની ઈચ્છા ન કરવી.

आत्मा अनेक बार उच्च गोत्र और अनेक बार नीच गोत्र में जन्म ले चुका है । इसलिए न तो हीन है और न कोई उच्च है । यह जानकर उच्च गोत्र की इच्छा न करे ।

A soul has already been born many a time in higher caste and many a time in lower caste. Therefore no one is either low or otherwise high. Knowing this one should not wish for higher caste.

॥ इमेण चेव जुज्झाहि, किं ते जुज्झेण बज्झओ ? ॥

તું તારી સાથે યુધ્ધ કર. તારા અવગુણને હરાવ. બીજા સાથે યુધ્ધ કરીને શું મળશે ?

खुद के साथ युद्ध कर। दूसरों के साथ युद्ध करने में तुझे क्या मिलेगा ?

You should fight with the karmic body only, what will you gain by fighting with others ?

संकिलेसंकरं ठाणं, दूरओ परिवज्जए ।

જ્યાં પણ કલેશ કે કંકાસની સંભાવના હોય, તે સ્થાનથી દૂર રહેવું જોઈએ. કલેખથી આત્મને દૂર રાખો.

जहाँ भी कहीं क्लेश की संभावना हो, उस स्थान से दूर रहना चाहिए । क्लेश से आत्मा को दूर रखो ।

One should avoid such places that might cause agitation and misery in his mind. Keep away the soul from agitation.

अप्पा चेव दमेयव्वो, अप्पा हु खलु दुद्दमो ।
अप्पा दन्तो सुही होइ, अस्सि लोए परत्थ पर ।।

પોતાના આત્માનું જ દમન કરવું જોઈએ, એના પર વિજય પ્રાપ્ત કરવો જોઈએ. પોતાના સ્વયંના આત્મા પર વિજય મેળવવો બહુજ કપરો છે. પણ જે પોતાના આત્માને જીતી લે છે. તેઓ આ લોક-પરલોક બંને લોકમાં સુખી થાય છે.

स्वयं अपनी आत्मा का ही दमन करना चाहिए । उसी पर विजय प्राप्त करनी चाहिए । स्वयं की आत्मा पर विजय प्राप्त करना बहुत कठिन है । लेकिन जो अपनी आत्मा को जीत लेते हैं, वे इस लोक और परलोक-दोनों लोकों में सुखी होते हैं ।

Egoistic (indulged with attachment and aversion) self (soul) is verily subduable, though to subjugate egotic self (soul) is a most difficult task; but who subjugates his own egotic self (soul) become happy in this world and the nest (birth to come after)

तओ से दण्डं समारभई, तसेसु थावरेसु य ।
अट्ठाए य अणट्ठाए, भूयग्गामं विहिंसई ।।

અજ્ઞાની ત્રસ અને સ્થાવર જીવો પર દંડ-પ્રયોગ કરે છે. સપ્રયોજન અથવા નિષ્પ્રયોજન જ પ્રાણીસમૂહની હિંસા કરી એમનો વિનાશ કરે છે.

अज्ञानी त्रस और स्थावर जीवों पर दण्ड-प्रयोग करता है । सप्रयोजन अथवा निष्प्रयोजन ही प्राणी समूह की हिंसा कर के उनका विनाश करता है ।

An ignorant acts cruelly against movable and immovable beings. He kills them with purpose and even without purpose.

‘जणेण सद्धिं होक्खामि’ इइ बाले पगब्भई ।
काम-भोगाणुराएणं, केसं संपडिवज्जई ।।

‘‘જે બધાનું થશે તે મારૂ થશે’’ આવુ વિચારીને સંસારી પાપ કર્મો કર્યા કરે છે.

‘‘जो सबका होग वही मेरा होगा’’ यह सोचकर संसारी पाप कर्मों करता रहता है ।

"Whatever would be the condition of all, the same would be of mine" thinking this way man goes on doing sinful activities.

॥ कहं नु कुज्जा सामण्णं, जो कामे न निवारए । ॥

જે પોતાની કામનાઓ કે ઇચ્છાઓને રોકી નથી શકતો તે સાધના કેવી રીતે કરી શકશે ?

वह साधना कैसे कर पाएगा, जो अपनी कामनाओं–इच्छाओं को रोक नहीं पाता ?

How can a person, unable to control his desires, indulge in ascetic practices ?

|| असंसत्तं पलोइज्जा । ||

કોઈ પણ વસ્તુ કે વ્યક્તિને લાલચભરી દ્રષ્ટિથી ન જોવું.

किसी भी वस्तु या व्यक्ति को ललचाई आँखों से न देखे ।

One should not look at something with yearning.

॥ अणण्णंपरमं णाणी णो पमाए कयाइ वि । ॥

અનન્ય જ્ઞાની મુનિ ક્યારે પણ પ્રમાદ ન કરે.

अनन्य ज्ञानि मुनि, कदापि प्रमाद न करे ।

A sagacious ascetic should never be lethargic.

॥ हसंतो नाभिगच्छेज्जा । ॥

માર્ગમાં હસતાં હસતાં ન ચાલવું જોઈએ.

मार्ग में हँसते हुए नहीं चलना चाहिए ।

One should not laugh while walking.

ऊससिय-रोमकूवो, काऊण य पयाहिणं ।
अभिवन्दिऊण सिरसा, अइयाओ नराहिवो ।।

રોમ-રોમના ઉલ્લાસ સહિત ગુરુદેવને મસ્તક નમાવી વંદન કરવા જોઈએ.

रोम-रोम में उल्लास सहित गुरुदेवको शीश झुकाके वंदन करना चाहिए ।

You should low down with zeal & enthusiasm in front of Gurudev.

दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो, मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो, लोहो हओ जस्स न किंचणाइं ।।

જેને મોહ નથી હોતો એના દુઃખ નાશ થઈ જાય છે. જેમને તૃષણા નથી હોતી એમનો મોહ નાશ થઈ જાય છે. તૃષ્ણાના સમાપ્ત થવા પર લોભ વિનષ્ટ થઈ જાય છે અને જેનો લોભ નાશ થઈ જાય છે એની પાસે કાંઈ જ નથી રહેતું.

जिसको मोह नहीं होता उसका दुःख नष्ट हो जाता है जिसको तृष्णा नहीं होती उसका मोह नष्ट हो जाता है, तृष्णा के समाप्त हो जाने पर लोभ विनष्ट हो जाता है और जिसका लोभ नष्ट हो जाता है उसके पास कुछ नहीं रहता ।

Who has no infatuation his misery ceases, infatuation ceases who has no desire, in absence of desire greed ceases and whose greed is ceased he possessed nothing.

इमं सरीरं अणिच्चं, असुइं असुइसंभवं ।
असासयावासमिणं, दुक्ख-केसाण भायणं ।।

આશરીર અનિત્ય છે, અપવિત્ર છે, અશુચિથી ઉત્પન્ન થયું છે. અશુચિનું ઉત્પત્તિ સ્થાન છે. આમાં આત્માનો આવાસ અશાશ્વત છે તથા આ શરીર દુઃખો અને કલેશનું પાત્ર છે.

यह शरीर अनित्य है, अपवित्र है, अशुचि से उत्पन्न हुआ है तथा अशुचि का उत्पत्ति स्थान है । इसमें आत्मा का आवास अशाश्वत है तथा यह शरीर दुःखों और क्लेशों का पात्र है ।

This body is transient, impure, originated with and by impurity and also produces impurities. Inheritance of soulin it is transitory and this body is the vessel of miseries and sufferings.

वत्थ गंधमलंकारं इत्थीओ सयणाणि य ।
अच्छंदा जे न भुंजंति, न से चाइत्ति वुच्चइ ।।

જે વસ્ત્ર, આભૂષણ, સ્ત્રીઓ, ઘર આદિ ભોગ્ય પદાર્થોને પોતાની પરાધીનતા ને કારણે ભોગવી નથી શકતા, તેને ત્યાગી ન કહેવાય.

जो वस्त्र-आभूषण, स्त्री व मकान आदि भोग्य पदार्थोंका पराधीनता के कारण उपभोग नहीं कर पाते, उन्हें त्यागी नहीं कहा जा सकता ।

A person who is unable to enjoy things like clothing, ornaments, a woman, house etc. for reasons beyond his control is not a renouncer.

सरीरमाहु नावुत्ति, जीवो वुच्चइ नाविओ ।
संसारो अण्णवो वुत्तो, जं तरन्ति महेसिणो ।।

શરીરને નૌકા કહેવાઈ છે અને જીવને નાવિક કહેવાય છે અને સંસારને સમુદ્ર કહેવાયો છે ; જેને મહર્ષિ તરીને પાર કરી જાય છે.

शरीर को नौका कहा गया है और जीव को नाविक कहा जाता है तथा संसार को समुद्र कहा गया है जिसे महर्षि तैरकर पार कर जाते हैं ।

Body is boat, soul is sailor, the world is ocean; which is crossed by great sages.

निसन्ते सियाऽमुहरी, बुद्धाणं अन्तिए सिया ।
अट्ठजुत्ताणि सिक्खेज्जा, निरट्ठाणि उ वज्जए ।।

શિષ્ય ગુરુ ચરણોમાં હમેંશા શાંત ભાવથી રહે, અલ્પભાષી બને, મોક્ષાર્થ વચનોને શીખે અને નિરર્થક વચનો-પદોને છોડી દે.

शिष्य गुरु-चरणों में सदा शांत भाव से रहे, अल्पभाषी बने, वचनों को सीखे और निरर्थक वचनों - पदों को छोड़ दे ।

Disciple should always remain calm near the preceptor, he should talk less, he should learn the dogmas pertaining to avail salvation and leave other non useful world.

नेव पल्हत्थियं कुज्जा, पक्खपिण्डं व संजए ।
पाए पसारिए वावि, न चिट्ठे गुरुणन्तिए ।।

સંયમી શિષ્ય ગુરુની સમક્ષ પલાંઠી વાળીને ન બેસે અને ન બંને ભુજાઓથી ઘૂંટણોને બાંધીને બેસે તથા અવિનયપૂર્વક પગ પહોળા કરીને પણ ન બેસે.

संयमी शिष्य गुरु के सामने पालथी लगाकर न बैठे और न दोनों भुजाओं से घुटनों को बाँधकर बैठे तथा अविनयपूर्वक पाँव पसार कर भी नहीं बैठे ।

Restraint saint well-versed disciple should not sit in a posture with his leg on thighshams nor with crossed arms around his knees, nor stretch his legs at full length.

अह पंचहिं ठाणेहिं, चे हिं सिक्खा न लब्भई ।
थम्भा कोहा पमाएणं, रोगेणाऽकलस्सएण य ।।

(૧) અભિમાન (૨) ક્રોધ (૩) પ્રમાદ, (૪) રોગ (૫) આળસ - આ પાંચ કારણોથી જ વિદ્યાની પ્રાપ્તિ થતી નથી.

(१) अभिमान (२) क्रोध (३) प्रमाद (४) रोग और (५) आलस्य-इन पांच कारणों से विद्या की प्राप्ति नहीं होती ।

(1) Pride, (2) anger (3) negligence (4) idleness and (5) illness - these five causes obstruct to obey the instructions which are helpful in learning.

‘जो सहस्सं सहस्साणं, मासे मासे गवं दए ।
तस्सावि संजमो सेओ, अदिन्तस्स वि किंचणं ।।

જે માણસ પ્રત્યેક માસે દસ લાખ ગાય દાન આપે છે, તેનાથી પણ સંયમી શ્રેષ્ઠ છે, ભલે તે કાંઈ દાન ન આપે.

जो मानव प्रति मास दस लाख गायें दान देता है उससे भी संयमी श्रेष्ठ है चाहे वह कुछ भी दान न दे ।

One who donates ten lakhs cows every month, but superior is he who observe restrain though he has nothing to give.

|| वंतं इच्छसि आवेउं, सेयं ते मरणं भवे । ||

જો તમે વમેલા ભોગોને ફરી પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છતા હો, તો તેના કરતાં મરી જવું સારૂં છે.

यदि तुम त्यक्त भोगों को फिर से पाना चाहते हो, इससे तो तुम्हारा मर जाना अच्छा है ।

When you wish to get back the abandoned indulgences, better embrace death.

से अबुज्झमाणे हओवहए जाई-मरणं अणुपरियट्टमाणे ।

કર્મના ફળને સમજનારો, આત્મા શારીરિક દુઃખોથી પીડાતો અને માનસિક પીડાઓથી ફરી ફરી પીડાતો વારંવાર જન્મ-મરણને ધારણ કરે છે.

जीव कर्म के विपाक को नहीं समझता हुआ आत्मा शारीरिक दुःखों से पीडित तथा मानसिक पीड़ाओं से पुनः-पुनः पीड़ित होता हुआ बार-बार जन्म-मरण का परिभ्रमण करता है ।

No understanding the fruition of karmas, tortured (physically) and tormented (mentally), he continues to drift in cycles of rebirth.

॥ तम्हा पंडिए णो हरिसे, णो कुज्झे । ॥

પંડીત ખૂબ ખુશ નથી થતો, નથી દુઃખી થતો.

पंडीत न बहूत खुश होता है, न दुःखी होता है ।

A learned man (Pandit) neither gets too happy nor gets sad.

॥ णिद्देसं णाइवट्टेज्जा मेहावी । ॥

જ્ઞાની પુરુષ તીર્થંકરોના આદેશ – ઉપદેશનું અતિક્રમણ ન કરે.

ज्ञानी पुरुष तीर्थंकरादि के आदेश–उपदेश का अतिक्रमण न करे ।

An accomplished person should not transgress the preaching or order of Tirthankars.

॥ उवसंते अविहेडए जे स भिक्खू । ॥

જે શાંત છે અને પોતાની ફરજ પ્રત્યે જાગૃત છે, તે જ શ્રેષ્ઠ ભિક્ષુક છે.

जो शान्त है और अपने कर्त्तव्य के प्रति जागरुक (अनुपेक्षी) है, वही श्रेष्ठ भिक्षु है ।

One who is tranqui and serene and is conscious of his duties, he alone is a bhikshu.

|| जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं, रोगाणी मरणाणि य ।
अहो दुक्खो हु संसारो, जत्थ कीसन्ति जन्तवो ।। ||

જન્મ દુઃખ છે. વૃધ્ધતા દુઃખ છે. રોગ અને મરણનું દુઃખ છે. આ સંપૂર્ણ સંસાર જ દુઃખમય છે. જ્યાં જીવ કલેશ જ પ્રાપ્ત કરે છે.

जन्म दुःख है । वृद्धता दुःख है । रोग और मरण का दुःख है । यह सम्पूर्ण संसार ही दुःखमय है, जहाँ जीव क्लेश ही पाते हैं ।

Birth is ache, old age is ache and so are the disease and death. Really this whole world is full of miseries where the souls suffer distress.

जे य कंते पिए भोए, लद्धे वि पिट्ठिकुव्वइ ।
साहीणे चयइ भोए, से हु चाइ त्ति वुच्चइ ।।

સાચો ત્યાગી એ જ છે જે આકર્ષક અને પ્રિય હોય એવા ભોગો ઉપલબ્ધ હોવા છતાં સ્વેચ્છાએ તેનો ત્યાગ કરે છે.

जो मनोहर और प्रिय भोगों के उपलब्ध होने पर भी स्वाधीनतापूर्वक उन्हें त्याग देता है, वस्तुतः वही त्यागी है ।

Only he is a true renouncer who is his own master, who turns away from all available and desired indulgences and abandons them of his own free will.

अन्नाणी किं काही, किं वा नाही इ सेय पावगं ?

અજ્ઞાની આત્મા શું કરશે ? તે પુણ્ય અને પાપને કેવી રહીતે જાણી શકશે ?

अज्ञानी आत्मा क्या करेगा ? वह पुण्य और पाप को कैसे जान पायेगा ?

What can an ignorant person do ? How could such a person discriminate between merit and sin ?

मियं अदुट्ठं अणुवीइ भासए,
सयाण मज्झे लहई पसंसणं ।

જે વિચારપૂર્વક યોગ્ય અને મર્યાદિત બોલે છે તેને સજ્જનોમાં પ્રશંસા પ્રાપ્ત થાય છે.

जो विचारपूर्वक सुन्दर और परिमित शब्द बोलता है वह सज्जनों में प्रशंसा पाता है ।

The shraman who thinks before speaking and speaks sweetly with brevity, draws praise from the sages or noble men.

॥ उवसमेण हणे कोहं, माणं मद्दवया जिणे ।
मायंचज्जवभावेणं, लोभं संतोसओ जिणे ।। ॥

ક્રોધ ને શાંતિથી, માનને મૃદુતા-નમ્રતાથી, માયાને સરળતાથી અને લોભને સંતોષથી જીતવો જોઈએ.

क्रोध को शान्ति से, मान को मृदुता-नम्रता से, माया को सरलता से और लोभ को संतोष से जीतना चाहिए ।

One should subdue anger with tranquillity, conceit with humbleness, deceit with simplicity and greed with contentment.

जीवाजीवे अयाणंतो, कहं सो नाही इ संजमं ?

જે જીવ ને નથી જાણતો, એને જે જડને નથી જાણતો તે સંયમને કેવી રીતે જાણી શકશે ?

जो जीव को नहीं जानता है और जो जड़ को नहीं जानता है वह संयम को कैसे जान पाएगा ?

Who neither knows about the living nor the non-living, how can he understand discipline ?

|| मुसावाओ य लोगम्मि, सव्वसाहूहिं गरहिओ । ||

જગતના તમામ સજ્જનોએ અસત્યની નિંદા કરી છે.

विश्व के सभी सज्जनोने असत्य की निंदा की है ।

All noblemen in this world have condemned falsehood.

॥ सव्वे पाणा पिआउया सुहसाया दुक्खपडिकूला अप्पियवहा पियजीविणो जीविउकामा । सव्वेसिं जीवियं पियं । ॥

સર્વ જીવોને જીવવું પ્રિય છે. સર્વને સુખના આસ્વાદની ઝંખના છે. દુઃખથી સૌ ગભરાય છે. સર્વને મૃત્યુ અપ્રિય છે. જીવન પ્રિય છે.

सभी प्राणियों को आयुष्य प्रिय है । सभी सुख का आस्वाद चाहते हैं । दुःख से सब घबराते हैं । उनको मृत्यु अप्रिय है, जीवन प्रिय है ।

All beings love life. All like to taste happiness. All are afraid of misery. They dislike death and like life. They want to live. Every one loves life.

|| विरागं रूवेहिं गच्छेज्जा महया खुड्डएहिं वा । ||

નાના કે મોટા બધાંજ રૂપો – દશ્યમાન પદાર્થો પ્રત્યે વૈરાગ્ય ધારણ કરો.

छोटे या बड़े सभी रूपों –दृश्यमान पदार्थों के प्रति वैराग्य धारण करे ।

He should be detached towards all forms of visible matter, big or small.

माणुसत्ते असारम्मि, वाही-रोगाण आलए ।
जरा-मरणधेत्तम्मि, खणं पि न रमामऽहं ।।

રોગ અને વ્યાધિઓનું ઘર તથા જરા અને મરણથી ગ્રસિત આ અસાર માનવ શરીરમાં મને એક ક્ષણ પણ સુખ પ્રાપ્ત નથી થતું.

रोगों और व्याधियों के घर तथा जरा और मरणसे ग्रसित इस असार मानव शरीर में मुझे एक क्षण भी सुख प्राप्त नहीं होता है ।

Abode of sickness and diseases, swallowed up by old age and death this human body does not please me even for an instant.

जस्सत्थि मच्चुणा सक्खं, जस्स वऽत्थि पलायणं ।
जो जाणे न मरिस्सामि, सो हु कंखे सुए सिया ।।

જેની મૃત્યુ સાથે મિત્રતા હોય અથવા જે મૃત્યુના આવવા પર ભાગી જઈ શકતા હોય, અથવા જેમને વિશ્વાસ હોય કે ‘હું કયારેય મરીશ નહિ’ એ જ સુખથી સુઈ શેક.

जिसकी मृत्यु के साथ मित्रता हो अथवा जो मृत्यु आने पर भाग सकता हो, या जिसको विश्वास हो कि ‘मैं कभी मरूँगा ही नहीं’, वही सुख से सो शकता है ।

Who has friendship with death or who can escape, or who has strong belief that 'I shall never die'; only he can sleep peacefully.

जहा य अण्डप्पभवा बलागा, अण्डं बलागप्पभवं जहा य ।
एमेव मोहाययणं खु तण्हा, मोहं च तण्हाययणं वयन्ति ।।

જેમ મરઘી ઇંડાથી ઉત્પન્ન થાય અને ઇંડા મરઘીથી ઉત્પન્ન થાય છે. એ જ પ્રમાણે મોહનું જન્મસ્થાન તૃષ્ણા છે અને તૃષ્ણા જન્મે છે મોહથી.

जैसे मुर्गी अंडे से उत्पन्न होती है और अंडा मुर्गी से उत्पन्न होता है । वैसे ही मोह का जन्मस्थान तृष्ण है और तृष्णा का जन्मस्थान मोह है ।

As a hen produced from egg and egg produced from hen so the origin of infatuation is desire and infatuation is called origin or abode of desire.

॥ विवत्ती अविणीयस्स, संपत्ती विणीयस्स य । ॥

અવિનીત ને વિપત્તિ મળે છે. સુવિનીત ને સંપત્તિ મળે છે.

A{dZrV {dn{Îm H$m ^mJr hmVm h Ama {dZrV gn{Îm H$m &

A rude person begets troubles and a polite one gets wealth (happiness).

|| सततं मूढे धम्मं णाभि जाणइ । ||

સદાય ભોગમાં રહેવા વાળો માનવ ધર્મને જાણી શકતો નથી.

सदा भोगमें रहने वाला मनुष्य धर्म को नहीं जान पाता ।

One who is always in stupor cannot know dharma (true path).

मच्चुणाऽब्भाहओ लोगो, जराए परिवारिओ ।
अमोहा रयणी वुत्ता, एवं ताय ! वियाणह ।।

તમે સારી રીતે જાણી લો કે આ સંસાર મૃત્યુથી ભયભીત છે, વૃદ્ધાવસ્થાથી ઘેરાયેલો છે અને સમયચક્રની ગતિ ક્યારે પણ રોકાતી નથી.

आप भली भाँति जान लें कि यह संसार मृत्यु से भयभीत वृद्धावस्था से घिरा हुआ है और समयचक्र की गति जर्गाकि कभी भी रुकती नहीं ।

Very well you should know that all the living beings is oppressed by death, surrounded by old age and the wheel of time never stops.

|| जहा किम्पागफलाणं, परिणामो न सुन्दरो ।
एवं भुत्ताण भोगाणं, परिणाणो न सुन्दरो ।। ||

જે પ્રકારે વિષફળનું પરીણામ સુંદર નથી હોતું, એવા જ પ્રકારે ભોગવેલા ભોગોનું પરીણામ પણ સુંદર નથી હોતું.

जिस प्रकार विषफल का परिणाम सुन्दर नहीं होता, उसी प्रकार भोगे हुए भोगों का परिणाम भी सुंन्दर नहीं होता ।

As the consequences of poisonous fruit are not good so the consequences of rejoiced amusements are not good.

जया सव्वं परिच्चज्ज, गन्तव्वमवसस्स ते ।
अणिच्चे जीवलोगम्मि, किं रज्जम्मि पसज्जसि ? ।।

જ્યારે બધું જ અહીં છોડીને તમારે વિવશ થઈ ચાલ્યા જવાનું છે ત્યારે આ અનિત્ય સંસારમાં તમે કેમ આસકત બન્યા છો ?

जब सब कुछ यहीं छोड़कर तुम्हें विवश होकर चले जाना है तब इस अनित्य संसार में तुम क्यों आसक्त बने हुए हो ? ।

When you are abound to go, parting all these. Why do you cling to this world ?

|| अणागयं नेव य अत्थ किंचि । ||

આ જગતનો એક પણ ભોગ એવો નથી જે ભૂતકાળમાં આપણા જીવે અનંતવાર ભોગવ્યો ન હોય.

इस जगत में एक भी भोग ऐसा नहीं है जिसे भूतकालमें इस जीवने अनंतबार भोगा न हो ।

In this world, no pleasure is such which has not been experienced infinite time in the past.

दवदवस्स न गच्छेज्जा ।

માર્ગમાં ઉતાવળે ચાલવું કે દોડવું ન જોઈએ.

मार्ग में जल्दी-जल्दी, ताबड़-तोबड़ नहीं चलना-दौड़ना चाहिए ।

One should not walk fast or run.

॥ उप्फुल्लं न विणिज्झाए । ॥

કોઈની તરફ આંખોને પહોળી કરીને, કે ઘુરકિયાં કરીને ન જોવું જોઈએ.

किसी की तरफ आँखे फाडते हुए या घूरते हुए नहीं देखना चाहिए।

One should not look at anyone with wide or staring eyes.

॥ अहिंसा निउणा दिट्ठा, सव्वभूएसू संजमो । ॥

તમામ જીવો પ્રતિ પોતાને સંયમિત રાખવું તે જ અહિંસાનું પૂર્ણ દર્શન છે.

सब प्राणियों प्रति स्वयं को संयत रखना–यही अहिंसा का पूर्ण दर्शन है ।

To keep discipline in behavior towards all beings is the doctrine of ahimsa.

ण मे देइ कुप्पेज्जा ? थोवं लद्धुं न खिंसए ।
पडिसेहिओ परिणमेज्जा ।

'આ દાતા મને ભિક્ષા નથી દેતો' એવું વિચારી તેના પર કોપ ન થવો જોઈએ. થોડું મળતાં ક્ષોત્ર ન કરે. અને ના પાડે તો શાન્ત ભાવથી પાછું ફરી જવું જોઈએ.

'यह (दाता) मुझे भिक्षा नहीं देता ।' ऐसा सोचकर उस पर कुपित नहीं होना चाहिए । थोड़ा मिलने पर निंदा नहीं करे और (दाता) यदि निषेध करे तो (शान्त भाव से) वापस लौट जाना चाहिए ।

'He (donor) does not give me alms.' Thinking thus one should not get angry with him. When one gets less he should not grumble and if denied (by the donor) he should retreat (calmly)

॥ न य वुग्गहियं कहं कहिज्जा । ॥

વિગ્રહ વધારે તેવી વાત ન કરવી જોઈએ.

विग्रह बढ़ाने वाली बात नहीं करनी चाहिए ।

Never use provocative leanguage.

॥ चइज्ज देहं, न हु धम्मसासणं । ॥

દેહ ભલે છોડવો પડે, આત્મધર્મ ન છોડો.

देह को आवश्यक होने पर भले छोड़ दो, किन्तु अपने धर्म-शासन को मत छोड़ो ।

It is better to embrace death happily rather than to abandon the religious discipline.

जे गुणे से आवट्टे, जे आवट्टे से गुणे ।

જે ભોગ છે તે ભ્રમણ છે. ભ્રમણ છે માટે ભોગ છે.

जो गुण है वह आवर्त–संसार है । जो आवर्त है वह गुण है ।

The worldly temptations and attractions served as a mirage for happiness, form a major cause of the repetation of the cycle of birth and death.

|| अंतरं च खलु इमं संपेहाए धीरो मुहुत्तमवि णो पमायए । ||

આ માનવ જીવનને એક દુર્લભ અવસર સમજીને અંતરઆત્માનું નિરીક્ષણ કરીને ધીર પુરુષ કલાકમાં એકાદ ક્ષણને પણ વ્યર્થ ન જવા દે.

इस जीवन को एक दुर्लभ अवसर समझकर अथवा अपनी अन्तर आत्मा की संप्रेक्षा कर धीर पुरुष मुहूर्त भर भी न करे (एक क्षण व्यर्थ न जाने दे)

Considering this life to be a mere gap or a scarce opportunity or with the awareness of the inner self, the wise should not relax even for a muhurt (not waste even a moment).

"न सा जाई न सा जोणी न तं ठाणं न तं कुलं ।
जत्थ न जाओ मऐ वावि एस जीवो अणंतसो ।।"

એવી કોઈ જાતિ, યોનિ, સ્થાન અને કુળ નથી, જ્યાં આ જીવ અનંતવાર જન્મ-મૃત્યુને પ્રાપ્ત ન થયા હોય.

ऐसी कोई जाति, योनि, स्थान और कुल नहीं है जहाँ पर यह जीव अनन्त बार जन्म-मृत्यु को प्राप्त न हुआ हो ।

"There is not caste, genus, place or clam where a being has not been born and died infinite times."

बाले पुण णिहे कामसमणुण्णे असमियदुक्खे दुक्खी दुक्खाणमेव आवट्टं अणुपरियट्टइ ।

અજ્ઞાની પુરુષ સ્નેહ બંધનમાં બંધાયેલો રહે છે. કામ સેવનમાં આસકત હોય છે. તે કયારેય દુઃખનું શમન નથી કરી શકતો સંસારમાં વારંવાર ભટકતો રહે છે.

अज्ञानी पुरुष स्नेह-बन्धन में बँधा रहता है, काम-सेवन में आसक्त होता है, वह कभी दुःख का शमन नहीं कर पाता। दुःखो के चक्र में बार-बार भटकता रहता है।

An ignorant is captivated by affection and infatuated with lust. He can never be rid of sorrow. He continues to whirl around in the whirlpool of sorrows

लाभो त्ति न मज्जेज्जा, अलाभो त्ति ण सोएज्जा ।

ઈચ્છાનુસાર આહાર આદિ પ્રાપ્ત થવા પર મદ અહંકાર ન કરો અને જો પ્રાપ્ત ન થાય તો શોક ન કરો.

इच्छानुसार आहार आदि प्राप्त होने पर मद-अहंकार नहीं करे । यदि प्राप्त न हो तो शोक न करे ।

When he gets the desired food he should not feel proud. Also, when he dos not get he should not lament or worry.

|| समयं तत्थुवेहाए अप्पाणं विप्पसायए । ||

સમતાથી સંસારની ઉપેક્ષા કરી આત્માને હંમેશાં પ્રસન્ન રાખો.

समता से संसार की उपेक्षा करके, आत्मा को सदा प्रसन्न रखे ।

An ascetic should always keep his soul blissful with the view point of equality.

|| पुरिसा ! तुममेव तुमं मित्तं, किं बहिया मित्तमिच्छसि ? ||

હે આત્માન્ ! તું જ તારો મિત્ર છે. તો પછી બહાર મિત્ર કેમ શોધે છે ?

हे आत्मन् तू ही तेरा मित्र है, फिर बाहर मित्र क्यों खोजता है ?

O man ! You are your own friend, why then you look for a friend outside ?

॥ जाणित्तु धम्मं जहा तहा । ॥

ધર્મનું જેવું સ્વરૂપ છે તેવું જાણીને એનું આચરણ કરો.

धर्म का जैसा स्वरूप है वैसा जानकर उसका आचरण करे ।

He should understand the true form of religion and behave accordingly.

आरंभजं दुक्खमिणं ति णच्चा ।
एवमाहु सम्मत्तदंसिणो ।

સંસારમાં જે પણ દુઃખ છે એ હિંસાથી ઉત્પન્ન થયેલાં છે, આવું જાણીને હિંસાનો ત્યાગ કરો.

संसार में जो भी दुःख हैं, वह हिंसा से उत्पन्न हैं – यह जानकर हिंसा का त्याग करें ।

All the miseries in this world are born out of violence, know this and avoid violence.

|| उट्ठिए णो पमायए । ||

મોક્ષ સાધના સ્વીકારીને પ્રમાદ ન કરવો.

मोक्ष साधना में उत्थित होकर प्रमाद न करे ।

After launching the practices for liberation one should avoid stupor.

अहे वयइ कोहेणं, माणेणं अहमा गई ।
माया गईपडिग्धाओ, लोभाओ दुहओ भयं ।।

ક્રોધથી નીચ ગતિ અને માનથી અધમ ગતિની પ્રાપ્તિ થતી હોય છે તથા છલ-કપટ માયા સુગતિને રોકી દે છે અને લોભથી આ લોગ તથા પરલોક બંનેમાં ભય થાય છે.

क्रोध से नीच गति और मान से अधम गति की प्राप्ति होती है तथा छल कपट माया सुगति को रोक देती है और लोभ से इस लोक तथा परलोक दोनों में भय होता है ।

Anger takes to mean existence, the pride to low existence, the deceit obstructs the gracious existence and the greed begets dreadfulness in this life and the life to come after both worlds.

|| निअट्टिज्ज अयंपिरो । ||

ક્યાંય આપણી ભાવના પૂર્ણ ન થાય તો મૌન ભાવે શાંતિપૂર્વક ત્યાંથી નીકળી જવું.

किसी के यहाँ अपना काम न बन पाए तो बिना कुछ बोले भाव से लौच आना चाहिए ।

If one does not get the desired he should leave without comment, peacefully.

|| अणुमायं पि मेहावी, मायामोसं वि वज्जए । ||

સાધકે લેશમાત્ર પણ દંભ અને અસત્યનું સેવન ન કરવું જોઈએ.

साधक अणुमात्र भी दंभ और असत्य का सेवन न करे ।

A disciplined shraman should refrain from even the slightest of deception and duplicity.

जे ममाइयमतिं जहाइ से जहाइ ममाइयं ।

મારાપણું છોડવાથી મમતાભાવ છુટે છે.

अपनापन छोड़ने से ममत्व भाव छुटता है ।

He who frees himself of the attitude of fondness (or owning) gets free of possessions.

आयगुत्ते सया वीरे ।

સાધક આત્માને હંમેશાં ગુપ્ત રાખે.

साधक सदा आत्मा को गुप्त रखे ।

An ascetic should always guard his soul.

|| विणए ठवेज्ज अप्पाणं, इच्छन्तो हियमप्पणो । ||

પોતાના આત્માનું હિત ઇચ્છવાવાળા પોતાને વિનય-ધર્મમાં સ્થાપિત કરે.

अपनी आत्मा का हित चाहने वाला अपनेको विनय धर्म में स्थापित करे ।

Desirous of self-welfare should adhere himself to well conduct and discipline.

|| महुघयं व भुंजिज्ज संजए । ||

સારો કે ખરાબ જેવો પણ આહાર મળે, સાધકે એને મધુ ને ઘીની જેમ આરોગવું.

सरस या नीरस – जैसा भी आहार मिले, साधक उसे 'मधु–घृत' की तरह खाए ।

An ascetic should eat what he gets considering it to be butter and honey, irrespective of its being tasteful or tasteless.

|| जा जा वच्चइ रयणी, न सा पडिनियत्तई ।
अहम्मं कुणमाणस्स, अफला जन्ति राइओ ।। ||

જે રાત્રિઓ વ્યતીત થઈ રહી છે એ ક્યારે પણ ફરી પાછી આવવાની નથી. અધર્મ કરવાવાળાઓની રાત્રિઓ નિષ્ફળ જાય છે.

जो रात्रियाँ व्यतीत हो रही हैं, वे कभी वापस लौटकर नहीं आती । अधर्म करने वालों की रात्रियाँ निष्फल जाती हैं ।

Passing nights (time) never return. The nights of irreligious persons become fruitless-unsuccessful.

जरा-मरणवेगेणं, बुज्झमाणाण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइट्ठा य, गई सरणमुत्तमं ।।

જરા અને મરણના મહાવેગમાં વહેતા પ્રાણીઓના માટે ધર્મ જ પ્રતિષ્ઠા, ગતિ અને ઉત્તમ શરણ છે.

जरा और मरण के महावेग में बहते प्राणियों के लिए धर्म ही प्रतिष्ठा, गति और उत्तम शरण है ।

By the fiercing velocity of oldage and death for sinking and flowing beings, religion is the only island, dry ground, safe place and best shelter.

अवि अप्पणो वि देहंमि, नायरंति ममाइयं ।

નિસ્પૃહી મુનિ પોતાના શરીર પર પણ મમત્વ નથી રાખતા.

अकिंचन मुनि, अपने देह पर भी ममत्व नहीं रखते ।

The detached ascetics do not nurture any feeling of attachment even for their body.

॥ जमट्ठंतु न जाणेज्जा, एवमेयंति नो वए । ॥

જે વાતને સ્વયં જાણતા ન હો, તેના વિષયમાં – ‘આ આમ જ છે’ એવો નિશ્ચિત અભિપ્રાય ન આપવો.

जिस बात को स्वयं न जानते हो, उसके सम्बन्ध में ‘यह ऐसा ही है’ – इस प्रकार निश्चित भाषा न बोले ।

When not fully aware of the facts one should not give a conclusive statement like - 'It certainly is like this'.

जत्थ संका भवे तं तु, एवमेयंति नो वए ।

જે વિષયમાં આપણને કાંઈ પણ શંકા જેવું લાગે, તે સંબંધમાં ''એ એવું જ છે'' એમ ખાત્રીપૂર્વક ન બોલવું.

जिस विषय में अपने को कुछ भी शंका जैसा लगता हो, उसके सम्बन्ध में 'यह एसा ही है' – इस प्रकार निश्चित भाषा न बोले ।

When in doubt about any facts one should not give a conclusive statement like- "It certainly is like this".

|| अपुच्छिओ न भासेज्जा, भासमाणस्स उन्तर । ||

પૂછ્યા વગર કોઈની વચ્ચે ન બોલવું જોઈએ.

बिना पूछे व्यर्थ ही किसी के बीच में नहीं बोलना चाहिए ।

One should not intervene in a conversation unless invited.

असंविभागी नहु तस्स मोक्खो ।

જે સમભાગી નથી, એટલે જે પ્રાપ્ત થયેલી સામગ્રીઓને સાથીદારોમાં વિતરણ નથી કરતો, તેની ક્યારેય મુક્તિ થતી નથી.

जो संभागी नहीं है, अर्थात् प्राप्त सामग्री को साथियों में बाँटता नहीं है, उसकी मुक्ति नहीं होती ।

One who does not share alms with fellow ascetics can never attain liberation.

वाया दुरुत्ताणि दुरुद्धराणि, वेराणुबंधीणि महब्भयाणि ।

વાણી દ્વારા બોલાયેલા અપ્રિય અને કઠોર વચન જન્મ જન્માંતરના વેર અને ભયનું કારણ બને છે.

वाणी से बोले हुए दुष्ट और कठोर वचन जन्म-जन्मान्तर के वैर और भय के कारण बन जाते हैं ।

Harsh and offending words are frightful and provoke animosity lasting many life times.

अलद्धुयं नो परिदेवइज्जा,
लद्धुं न विकत्थयई स पुज्जो ।

જે લાભ ન થવાથી ખિન્ન નથી થતો અને લાભ થવાથી જે પોતાની બડાઈ નથી કરતો તે જ પૂજ્ય છે.

जो लाभ न होने पर खिन्न नहीं होता है और लाभ होने पर अपनी बड़ाई नहीं करता है, वही पूज्य है ।

He who neither laments not getting the desired, nor gets elated on getting it is a worthy one.

|| वियाणिया अप्पगमप्पएणं, ||

આત્મા વડે આત્માને જુઓ.

अपने को अपने से जानो ।

Know self through self.

|| निच्चं चित्त समाहिओ हवेज्जा । ||

હંમેશાં પ્રસન્નચિત અને સમાધિભાવમાં રહો.

सदा प्रसन्नचित्त – समाधिभाव में रहो ।

Always be blissful (or in a state of dwelling in the self).

|| बहुं पि लद्धुं ण णिहे । परिग्गहाओ अप्पाणं अवसक्केज्जा । ||

જરૂરથી વધુ પ્રાપ્ત થવા છતાં તેનો સંગ્રહ ન કરો. પરિગ્રહથી પોતાને દૂર રાખો.

अधिक मात्रा में प्राप्त होने पर भी उसका संग्रह न करे । परिग्रह से अपने को दूर रखे ।

If he gets in larger quantity he should not store it. He should remain free of the desire to possess.

|| जे एगं जाणइ से सव्वं जाणइ,
जे सव्वं जाणइ से एगं जाणइ । ||

જે એક ને જાણે છે એ તમામને જાણે છે. જે તમામને જાણે છે એ એકને જાણે છે.

जो एक को जानता है वह सब को जानता है । जो सबको जानता है वह एक को जानता है ।

He who knows one, knows all. He who knows all, knows the one.

अप्पाणमेव जुज्झाहि, किं ते जुज्झेण बज्झओ ?
अप्पाणमेव अप्पाणं, जइत्ता सुहमेहए ।।

સ્વયં પોતાના આત્મા સાથે જ યુદ્ધ કરવું જોઈએ, બાહ્ય યુદ્ધથી શું લાભ છે ? આત્માથી આત્માને જીતવા પર જ સાચું સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.

स्वयं अपनी आत्मा से ही युद्ध करना चाहिए, बाह्य युद्ध से क्या लाभ है ? आत्मा से आत्मा को जीतने पर ही सच्चा सुख प्राप्त होता है ।

One should fight against one's own soul by own self. What is the use of external fight. Winning the soul by own soul, the true happiness is obtained.

सल्लं कामा विसं कामा, कामा आसीविसोवमा ।
कामे य पत्थेमाणा, अकामा जन्ति दोग्गइं ।।

જગતના કામ-ભોગ, શલ્ય છે, વિષ છે અને આશીવિષ સર્પ ના સમાન છે. જે લોકો કામ-ભોગની ઈચ્છા તો રાખે છે પણ કોઈ કારણવશ ભોગવી નથી શકતા, એ પણ દુર્ગતિમાં જાય છે.

जगत के काम-भोग शल्य हैं, विष हैं और आशीविष सर्पके समान हैं । जो लोग काम-भोगो की इच्छा तो रखते हैं लेकिन किसी कारणवश भोग नहीं पाते, वे भी दुर्गति में जाते हैं ।

The mundane pleasures, lusts, desires are like the thorns that rankle, are poisons, the venomous cobra. He, who hankers after the lusts, but cannot enjoy pleasures due to unavoidable causes, still they are to take birth in ill-existences.

कुसग्गे जह ओसबिन्दुए, थोवं चिट्ठइ लम्बमाणए ।
एवं मणुयाण जीवियं, समयं गोयम ! मा पमायए ।।

ઘાસના અગ્રભાગ પર ચમકતા ઓસબિંદુનાં સમાન આ માનવજીવન ક્ષણિક છે. માટે હે ગૌતમ ! ક્ષણ માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કરશો.

घास के अग्रभाग (नोंक) पर चमकते हुए ओसबिन्दु के समान यह मानव जीवन क्षणिक है। अतः हे गौतम ! क्षण मात्र का भी प्रमाद मत करो।

The life-duration of a man is transient like a dewdrop at the tip of grass. Therefore Gautama ! Be not negligent even for a moment.

जहेह सीहो व मियं गहाय, मच्चू नरं नेइ उ अन्तकाले ।
न तस्स माया व पिया व भाया, कालम्मि तम्मंऽसहरा हवंति ।।

જે પ્રકારે સિંહ હરણને પકડીને લઈ જાય છે એ જ પ્રકારે આયુષ્ય સમાપ્ત થતાં મૃત્યુ પણ અંતકાળમાં માણસને પકડીને લઈ જાય છે. મૃત્યુના સમયે માતા-પિતા, ભાઈ-બંધુ કોઈ પણ એના સહાયક નથી બનતા.

जिस प्रकार सिंह हरिण को पकड़कर ले जाता है उसी प्रकार आयु समाप्त होने पर मृत्यु भी अन्त समय में मानव को पकड़कर ले जाती है । मृत्यु के समय माता-पिता, भाई-बन्धु कोई भी उसके सहायक नहीं होते ।

As the lion takes hold of a deer, so death leads off a man in his last hour. At that time mother, father, brother, none can become helpful.

खणमीत्तसोक्खा बहुकालदुक्खा, पगामदुक्खा अणिगामसोक्खा ।
संसारमोक्खस्स विपक्खभूया, खाणी अणत्थाण उ कामभोगा ।।

કામભોગ ક્ષણમાત્રને માટે સુખદ છે અને દીર્ધકાલ સુધી દુઃખદાયી છે. એ વધુ દુઃખ અને અલ્પસુખ આપે છે. એ સંસારથી મુકત થવામાં બાધક છે. એટલા જ માટે એ અનર્થોની ખાણ છે.

कामभोग क्षण मात्र के लिए सुखद हैं, और दीर्धकाल तक दुखदायी हैं । वे अधिक दुःख और अल्पसुख देते है । ये संसार से मुक्त होने में बाधक हैं । इसलिए अनर्थों की खानि हैं ।

Worldly pleasures are joyful for a moment and painful for a very long time, they provide intense suffering and slight joy. These are obstacles to attain liberation from worldly ties and so are a very mine of great evils and misfortunes.

असंकिलिट्ठेहि समं वसेज्जा ।

કલેઈં – કંકાશ નહિ કરનારા સાથે રહો.

क्लेश नहीं करने वालों के साथ रहो ।

Seek the company of those who do not get agitated.

दिट्ठेहिं णिव्वेयं गच्छेज्जा ।

જે જે જુઓ તેનાથી આત્મ દ્રષ્ટિ પામો.

जो जो देखे उससे आत्मदृष्टि पा ले ।

Whatever you see, see to that you attain inner enlightment of your soul.

॥ रायणिएसु विणयं पउंजे । ॥

વડિલો સાથે વિનયપૂર્વક વ્યવહાર કરો.

वडिलो के साथ विनयपूर्ण व्यवहार करो ।

One should be humble in his behaiour towards his elders.

कुज्जा साहूहिं संथवं ।

સદાય સાધુજનો સાથે જ સંપર્ક રાખવો જોઈએ.

हमेशा साधुजनों के साथ ही संपर्क रखना चाहिए ।

One should talk and be friendly with ascetics or pious people only.

जस्संतिए धम्मपयाइं सिक्खे, तस्संतिए वेणइयं पउंजे ।

જેમની પાસેથી ધર્મનો અભ્યાસ મેળવ્યો હોય તેમના પ્રત્યે હંમેશાં વિનયભાવ જ રાખવો જોઈએ.

जिनके पास धर्म की शिक्षा ले, उनके प्रति सदा विनयभाव रखना चाहिए ।

One should always be humble towards the teachers from whom he has acquired spiritual knowledge.

॥ जे आयरिय - उवज्झायाणं, सुस्सूसा वयणं करा ।
तेसिं सिक्खा पवड्ढंति, जलसित्ता इव पायवा ।। ॥

જે પોતાના આચાર્યો અને ઉપાધ્યાયોની સેવા સુશ્રુષા અને તેમની આજ્ઞાઓનું પાલન કરે છે, તેમની વિદ્યા એ પ્રકારે વધે છે જાણે કે પાણીથી સિંચન કરાતું વૃક્ષ.

जो आपने आचार्य एवं उपाध्यायों की सुश्रुषा-सेवा तथा उनकी आज्ञाओं का पालन करता है, उसकी विद्याएँ वैसे ही बढ़ती हैं जैसे कि जल से सींचे जाने पर वृक्ष ।

The ascetics who serve and obey the acharyas and upadhyayas are blessed with ever increasing knowledge like a well watered tree.

॥ सम्मद्दिट्ठी सया अमूढे । ॥

જેમની દ્રષ્ટિ સમ્યક્ છે તે ક્યાંય મોહથી ઘેરાતા નથી.

जिसकी द्रष्टि सम्यक् है, वह कहीं मोह से ग्रस्त नहीं होता ।

One who is endowed with right perception is never entangled by attachment.

नीहरन्ति मयं पुत्ता, पियरं परमदुक्खिया ।
पियरो वि तहा पुत्ते, बन्धु रायं ! तवं चरे ।।

અત્યંત દુઃખી થઈને પુત્ર પોતાના મૃત પિતાને સ્મશાનમાં લઈ જાય છે. એજ પ્રકારે પિતા પોતાના પુત્રને અને ભાઈ ને સ્મશાનમાં લઈ જાય છે. એટલા માટે ! તમે તપશ્ચરણ કરો.

अत्यन्त दुःखी होकर पुत्र अपने मृत पिता को श्मशान में ले जाता है। इसी प्रकार पिता भी अपने पुत्र को और भाई को स्मशान में ले जाते है। इसलिए ! तुम तपश्चरण करो ।।

Sons, full of sorrow, remove the corpes of their father to cemetry. In the same way father removes his son, and his brother to cemetry. Therefore, you do penances.

|| पुढविसमे मुणी हवेज्जा । ||

મુનિએ પૃથ્વીની જેમ ક્ષમાશીલ થવું જોઈએ.

मुनि को पृथ्वी के समान क्षमाशील होना जाहिए ।

A shraman should be tolerant and merciful like earth.

‘‘अत्थि एगं धुवं ठाणं ।’’

લોકમાં એક ધ્રુવ સ્થાન મોક્ષ છે.

लोक में एक ध्रुव स्थान मोक्ष है ।

In the lok Dhruva is a place of liberation.

नालं ते तव ताणाए वा शरणाए वा,
तुमं पि तेसिं नालं ताणाए वा शरणाए वा ।

હે પુરૂષ ! સ્વજનાદિ તારું રક્ષણ કરવામાં, શરણ દેવામાં સમર્થ નથી. તું પણ તેઓને શરણ દેવામાં સમર્થ નથી.

हे पुरुष ! तुझे रक्षण देने में, शरण देने में समर्थ नहीं है । तू भी किसीको रक्षण या शरण देने में शमर्थ नहीं है ।

Know O man ! Nobody is capable of protecting you or giving you refuge. Neither are you capable of protecting anyone or giving them refuge.

॥ छंदं से पडिलेहे । ॥

વ્યક્તિના અંતરમનની ઓળખ કરો.

व्यक्ति के अन्तर्मन को परखना चाहिए ।

One must judge the intention of the other person.

|| सच्चा वि सा न वत्तव्वा, जओ पावस्स आगमो । ||

એવું સત્ય પણ ન બોલવું જોઈએ, જેનાથી કોઈ પણ પ્રકારે પાપ થવાવાળું હોય.

वह सत्य भी नहीं बोलना चाहिए, जिससे किसी प्रकार का पाप होता हो ।

Avoid uttering even the truth that causesa sinful act.

वइज्ज बुद्धे हियमाणुलोमियं ।

બુદ્ધિશાળી એવી ભાષા બોલે જે હિતકારી હોય અને સૌને પ્રિય હોય.

बुद्धिमान् ऐसी भाषा बोले जो हितकारी हो एवं सभी को प्रिय हो ।

The wise should use pleasing and sweet language that benefits all.

|| असंखयं जीविय मा पमायए, ||

જીવન અસંસ્કૃત છે, તૂટવા પર જોડાઈ નથી શકતું. માટે આત્મસાધનામાં પ્રમાદ ન કરો.

जीवन असंस्कृत है, टूटने पर नहीं जुड सकता । अतः आत्मसाधनामें प्रमाद न करे ।

Life is irreparable, if broken joint is impossible. So never be lethargic in self accomplishment.

|| कन्नसोक्खेहिं सद्देहिं, पेमं नाभिनिवेसए । ||

માત્ર કર્ણપ્રિય પણ તથ્યહીન શબ્દોનો મોહ ન રાખવો જોઈએ.

केवल कर्णप्रिय परंतु तथ्यहीन शब्दों में अनुरक्ति नहीं रखनी चाहिए ।

One should not have fondness for the meaningless words that are pleasing to ears.

॥ न बाहिरं परिभवे, अत्ताणं न समुक्कसे । ॥

બુદ્ધિશાળીઓ અન્યનો તિરસ્કાર ન કરવો અને પોતાની પ્રશંસા ન કરવી.

बुद्धिमान् दूसरों का तिरस्कार न करे और अपनी बड़ाई न करे ।

Wisemen should neither insult others nor praise himself.

॥ थोवं लद्धुं न खिंसए । ॥

ઇચ્છિત લાભ ન મળે તો અકળાવું નહિ.

मनचाहा लाभ न होने पर झुँझलाए नहीं ।

One should not grumble if he does not get what he desires.

|| जहा अंतो तहा बाहिं, जहा बाहिं तहा अंतो । ||

અંતર અને બહારમાં એક રહો.

अंतर और बहार में एक रहे ।

Remain same as in interior so in exterior.

नागो जहा पंकजलावसन्नो, दट्ठुं थलं नाभिसमेइ तीरं ।
एवं वयं कामगुणेसु गिद्धा, न भिक्खुणो मग्गमणुव्वयामो ।।

જે પ્રકારે દળ-દળમાં ફસાયેલો હાથી સ્થળને જોઈને પણ કિનારા પર પહોંચી નથી શકતો એજ પ્રકારે કામ-ભોગમાં આસકત જીવ ધર્મને શ્રેષ્ઠ જાણવા છતાં આચરતો નથી.

जिस प्रकार दल-दल में फँसा हुआ हाथी स्थल को देखकर भी किनारे पर नही पहुँच पाता उसी प्रकार काम-भोगों मे आसक्त जीव धर्म को श्रेष्ठ जानते हुए भी उसका अनुसरण नहीं करता ।

As an elephant sinking down in a quagmire, sees the raised and dry ground but cannot reach the shore of bog and step on the ground, same as a fascinated person, knowing that religion is of great importance. does not practice it.

॥ नत्थि कालस्स नागमो । ॥

કાળ નહીં આવે એવું નથી.

काल का अनागम नहीं है ।

Death is inevitable.

सव्वओ परमत्तस्स भयं,
सव्वओ अप्पमत्तस्स नत्थि भयं ।

પ્રમાદીને તમામ તરફથી ભય હોય છે, અને અપ્રમાદી ને ક્યાંયથી પણ ભય નથી હોતો.

प्रमादी को सब ओर से भय होता है, अप्रमादी को कहीं से भी भय नहीं होता ।

He who is in stupor is in danger. He who is alert is free of any danger from any direction.

मा य चण्डालियं कासी, बहुयं मा ये आलवे ।
कालेण य अहिज्जित्ता, तओ झाएज्ज एगओ ।।

શિષ્ય ક્રોધના આવેશમાં આવીને અસત્ય ન બોલે અને ક્રૂરતાપૂર્ણ વ્યવહાર ન કરે. બધું ન બોલે. અધ્યયનકાળમાં અધ્યયન કરે અને બાકીનો સમય એકાંતમાં ધ્યાન કરે.

शिष्य क्रोध के आवेश में आकर (चाण्डालिक कर्म) न असत्य बोले और न क्रूरतापूर्ण व्यवहार करे । अधिक न बोले । अध्ययन काल में अध्ययन करे और बाकी समय एकान्त में ध्यान करे ।

Disciple should not do and mean act i.e., violence or telling a lie with the excited mood of anger and cruel behavour; talk less, should read scriptural texts at proper time and should meditate alone at a lonely place.

अप्पा नई वेयरणी, अप्पा मे कूडसामली ।
अप्पा कामदूहा धेणू, अप्पा मे नन्दणं वणं ।।

મારો પોતાનો આત્મા જ વૈતરણી નદી છે, કૂટ શાલ્મલી વૃક્ષ છે, કામધેનું છે અને નંદનવન છે.

मेरी अपनी आत्मा ही वैतरणी नदी है, कूट शाल्मली वृक्ष है, कामधेनुं है और नन्दनवन है ।

My own soul is Vaitarani river, Kuta Salmali tree (hellish river and tree) Kamadhenu (wish fulfilling cow) and Nandanavana (most pleasant place).

असरणं सरणं ति मण्णमाणे ।

અશરણને જ શરણ માનીને જીવ પાપકર્મોમાં રમણ કરે છે.

अशरण को ही शरण मानकर जीव पापकर्मों में रमण करता है ।

An ignorant seeker, considers unfavourable as favourable and indulges in sinful activities.

|| तुमं सि णाम सच्चेव जं हंतव्वं ति मण्णसि । ||

આત્મન ! જેને હણવા યોગ્ય માને છે એ તું છે.

आत्मन् ! जिसे हनन योग्य मानता है; वह तू ही है ।

O Soul ! That which you consider worth destroying is your ownself.

आयरियं कुवियं नच्चा, पत्तिएण पसायए ।
विज्झविज्ज पंजलिउडो, वएज्ज 'न पुणो' त्ति य ।।

વિનીત શિષ્ય પોતાના કોઈ અશોભનીય વ્યવહારથી જાણી લે કે ગુરુ અપ્રસન્ન છે, તો તરત પ્રીતિભર્યા વચનોથી તેમને પ્રસન્ન કરે અને અંજલિબધ્ધ થઈને, ''હું ફરી આવું કયારે નહિ કરૂં'' – એમ ક્ષમા માંગે.

यदि विनीत शिष्य अपने किसी अशोभनीय व्यवहार से यह जाने कि गुरु अप्रसन्न हैं तो तुरन्त प्रीतिभरे वचनों से उन्हें प्रसन्न करे और अंजलिबद्ध होकर 'मैं फिर ऐसा कभी नहीं करूँगा' – ऐसे क्षमा मांगे ।

If humble disciples perceives that his preacher is displeased due to his (disciple's) inelegant behaviour then at once he should please him with smooth words and should say with folded palms - 'I shall never behave thus again'.

समावन्नण संसारे, नाणा-गोत्तासु जाइसु ।
कम्मा नाणा-विहा कट्टु, पुढो विस्संभया पया ॥

આ સંસારી જીવ અનેક પ્રકારના કર્મ કરીને તથા એ કૃત કર્મો ને કારણે વિભિન્નપ્રકારની જાતિ અને ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

यह संसारी जीव अनेक प्रकार के कर्म करेके तथा उन कृत कर्मों के कारण विभिन्न प्रकार की जाति और गोत्र में उत्पन्न होता है ।

This mundane soul doing varius deeds, and due to those done deeds, takes birth in different kinds of classes and lineages.

नच्चा नमइ मेहावी, लोए कित्ती से जायए ।
हवई किच्चाण सरणं, भूयाणं जगई जहा ।।

જે બુદ્ધિમાન શિષ્ય વિનયનાં સ્વરૂપને જાણીને વિનમ્રતા ધારણ કરી લે છે, સંસારમાં એનો યશ પોતાની મેળે જ વધે છે. જે પ્રકારે પ્રાણીઓને માટે આ પૃથ્વી આધારભૂત છે, એ જ પ્રકારે એ વિનિત શિષ્ય ધાર્મિકજનો માટે શરણભૂત થાય છે.

जो बुद्धिमान शिष्य विनय के स्वरूप को जानकर विनम्रता धारण कर लेता है, संसार में उसका यश स्वतः बढ़ता है । जिस प्रकार प्राणियों के लिए यह पृथ्वी आधारभूत है, उसी प्रकार वह धार्मिकजनों के लिए शरणभूत होता है ।

Knowing discipline an intelligent disciple bows, so his fame automatically enhances. He becomes the shelter of all religious people as the earth is for all living beings.

जो पुव्वरत्तावररत्तकाले, संपेहए अप्पगमप्पएणं ।
किं मे कडं किं मे किच्चसेसं, किं सक्कणिज्जं न समायरामि ।।

જાગૃત સાધક પ્રત્યેક દિવસે અને રાત્રિના પ્રારંભમાં અને અંતમાં સમ્યક પ્રકારથી આત્મ નિરીક્ષણ કરે છે કે મેં કયા સત્કર્મ કર્યા છે અને કયા નથી કર્યા ? અને એ કયા કામ બાકી છે, જે ને હું કરી શકતો હોવા છતાં પણ નથી કરતો ?

जाग्रत साधक प्रतिदिन रात्रि के प्रारम्भमें और अन्त में सम्यक् प्रकार से आत्म निरीक्षण करता है कि मैंने क्या सत्कर्म किया है और क्या नहीं किया है ? और कौन-सा कार्य बाकी है, जिसे मैं कर सकने पर भी नहीं कर रहा हूँ ?

During the first and last quarter of the night an alert ascetic reviews his thoughts and activities of the day and asks himself What did I do ? What did I not do ? What was it that I did not do our of lethargy in spite having the energy and capacity to do ?

अणुसासिओ न कुप्पेज्जा, खंतिं सेवेज्ज पण्डिए ।
खुड्डेहिं सह संसग्गिं, हासं कीडं च बज्जए ।।

વિવેકવાન શિષ્ય ગુરુની કઠોર શીખામણથી ક્રોધિત ન હોય, હૃદયમાં ક્ષમા (શાંતિ) ધારણ કરે અને ક્ષુદ્ર વ્યક્તિઓથી સંપર્ક ન રાખે. તેમની સાથે હાસ્ય, મજાક અને કોઈ પણ પ્રકારની ક્રીડા ન કરે.

विवेकवान शिष्य गुरु के कठोर अनुशासन से कुपित न हो, हृदय में क्षमा (शांति) धारण करे तथा क्षुद्र व्यक्तियों के सम्पर्क न रखे, उनके साथ हँसी, मजाक तथा किसी प्रकार की क्रीड़ा न करे ।

Discriminate disciple should not be angry by strict disciple of preceptor, he should have forbearing attitude. He should discard the company of mean persons, neither he should laugh nor play with them.

पुज्जा जस्स पसीयन्ति, संबुद्धा पुव्वसंथुया ।
पसन्ना लाभइस्सन्ति, विउलं अट्ठियं सुयं ।।

શિષ્યની વિનમ્રતા વિગેરે થી પરિચિત થતા આચાર્ય વિગેરે ગુરુજન શિષ્યને મોક્ષનો લાભ આપવાવાળા અર્થગંભીર વિપુલ જ્ઞાન પ્રદાન કરે છે.

शिष्य की विनम्रता से प्रसन्न होकर आचार्य आदि गुरुजन शिष्य को मोक्षका लाभ देने वाला अर्थगंभीर विपुल ज्ञान प्रदान करते है ।

Worthy, enlightened and well versed in conduct preceptors and preachers satisfied and fully acquained with the disciple and humbleness of the disciple, delightfully bestow the deep meaning fully vast scriptural knowledge, which leads to attain salvation.

कोहो पीइं पणासेइ, माणो विणयनासणो ।
माया मित्ताणि नासेइ, लोभो सव्व विणासणो ।।

ક્રોધ પ્રેમનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો નાશ કરે છે, માયા મૈત્રીનો નાશ કરે છે અને લોભ તમામ સદ્‌ગુણોનો વિનાશ કરી નાખે છે.

क्रोध प्रीति का नाश करता है, मान विनय का, माया मैत्री का और लोभ सभी सदगुणों का विनाश कर डालता है ।

Anger destroys love and goodwill, conceit destroys humbleness, deceit destroys friendship and greed destroys all virtues.

अत्थि एगं धुवं ठाणं, लोगग्गंमि दुरारुहं ।
जस्थ नत्थि जरा मच्चू, वाहिणो वेयणा तहा ।।

લોકના અગ્રભાગમાં એક ધ્રુવ-શાશ્વત સ્થાન છે; જ્યાં જરા, મૃત્યુ, વ્યાધિઓ અને વેદનાઓ નથી પણ એ સ્થાન પર પહોંચવું દુષ્કર છે.

लोक के अग्र भाग में एक ध्रुव-शाश्वत स्थान है; जहाँ जरा, मृत्यु, व्याधियाँ तथा वेदनाएँ नहीं है किन्तु उस स्थान पर पहुँचना दुष्कर है ।

In the highest part of upper world there is an eternal place; where old age, death, diseases, pains do not exist; but it is very difficult to reach that place.

नाणस्स सव्वस्स पगासणाए, अन्नाण-मोहस्स विवज्जणाए ।
रागस्स दोसस्स य संखएणं, एगन्तसोक्खं समुवेइ मोक्खं ।।

સંપૂર્ણ જ્ઞાનના પ્રગટ થવાથી, અજ્ઞાન-મોહના વિવર્જન (પરિહાર) થી તથા રાગ અને દ્વેષ નો સર્વથા ક્ષય થી જીવ એકાંત સુખરૂપ મોક્ષને પ્રાપ્ત કરે છે.

संपूर्ण ज्ञान के प्रगट होने पर, अज्ञान मोह के परिहार से तथा राग-द्वेष को सर्वथा क्षय होने से जीव मोक्ष को प्राप्त करता है ।

By manifestation of right knowledge (by which every thing is cognised), by avoidance of wrong-knowledge and exhaustive destruction of attachment and detachment; the soul obtains salvation which is the abode of eternal be atitude.

रागो य दोसो वि य कम्मबीयं, कम्मं च मोहप्पभवं वयन्ति ।
कम्मं च जाई-मरणस्स मूलं, दुक्खं च जाई-मरणं भवन्ति

રાગ અને દ્વેષ એ બંને કર્મના બીજ છે અને કર્મને મોહથી ઉત્પન્ન થાય છે. કર્મ જ જન્મ-મરણનું મૂળ છે અને જન્મ-મરણ ને જ દુઃખ કહેવાયું છે.

राग और द्वेष ये दोनों कर्म के बीज है और कर्म मोह से उत्पन्न होता है । कर्म ही जन्म-मरण का मूल है और जन्म-मरण को ही दुःख कहा गया है ।

Attachment and detachment both are the root causes (seeds) of karmas and karma is originated by infatuation karms is the root of births and deaths and these births and deaths are called the miseries.

जीवियं चेव रूवं च, विज्जुसंपाय-चंचलं ।
जत्थ तं मुज्झसी रायं !, पेच्चत्थं नावबुज्झसे ॥

જે જીવો ! જેમનામાં તમે મોહમુગ્ધ બન્યા છો એ જીવન અને સૌંદર્ય વિજળીના ચમકાટ સમાન ચંચળ છે. તમે પોતાના પરલોકના હિતને સમજી નથી શકયા.

हे जीवो ! जिनमें तुम मोहमुग्ध बने हुए हो वह जीवन और सौन्दर्य बिजली चमकार के समान चंचल है । तुम अपने परलोक के हित को नहीं समझ रहे हो ।

This life and beauty you love, are like a flash of lightning. Being overhwelmed by these, O Jeevas ! You do not comprehend the benefits of the next world.

॥ न या वि मोक्खो गुरुहीलणाए । ॥

ગુરુજનોની અવગણના કરવાવાળા ક્યારેય બંધનમુક્ત થઈ શકતા નથી.

गुरुजनों की अवहेलना करने वाला कभी बंधनमुक्त नहीं हो सकता ।

Neglecting the gurus certainly harms the cause of liberation.

पत्तेयं पुण्ण पावं।

પુણ્ય અને પાપ સૌના પોતપોતાનાં હોય છે.

पुण्य और पाप सबका अपना-अपना है।

Every soul has its own sin and piety.

॥ खिप्पं न सक्केइ विवेगमेंउं, तम्हा समुट्ठाय पहाय कामे । ॥

ત્યાગના માર્ગે એક એક પગથિયાં ચડો

त्याग के मार्ग मे एक–एक सीढ़ी चढे ।

In the path of sacrifice, climb steps one by one.

॥ एवं धम्मस्स विणओ, मूलं परमो से मोक्खो । ॥

ધર્મનું મૂળ વિનય છે અને મોક્ષ તેનું અંતિમ ફળ છે.

धर्म का मूल विनय है और मोक्ष उसका अन्तिम फल है ।

The trunk of the tree of dhrama is vinaya (humbleness) and it ultimate fruit is liberation.

अप्पा हु खलु सययं रक्खिअव्वो ।

પોતાના આત્માનું સતત પાપથી રક્ષણ કરો.

अपनी आत्मा की सतत पापों से रक्षा करे ।

The soul should always be protected from sins.

‘हत्थागया इमे कामा, कालिया जे अणागया ।
को जाणइ परे लोए अत्थि वा नत्थि वा पुणो’ ।।

અજ્ઞાની માને કે ‘કાલ કોણે દીઠી છે’ માટે પાપ કરો પણ તે પાપનું ફળ ભોગવવું પડે છે.

अज्ञानी मानता है कि ‘कल किसने देखे है’ इसलिये पाप करो । लेकिन उस पाप का फल भुगना पड़ता है ।

An ignorant thinks "Who has seen tomorrow" and does ins. But ultimately he has to bear his deeds.

जे आया से विण्णाया, जे विण्णाया से आया ।

જે આત્મા છે એ વિજ્ઞાતા છે. જે વિજ્ઞાતા છે એ આત્મા છે.

जो आत्मा है वह विज्ञाता है जो विज्ञाता है, वह आत्मा है ।

That which is soul is the knower, that which is knower is soul.

जं मे बुद्धाणुसासन्ति, सीएण फरुसेण वा ।
'मम लाभो' त्ति पेहाए, पयओ तं पडिस्सुणे ।।

"ગુરુજન મને જે મૃદુ અથવા કઠોર શબ્દોથી શીખામણ આપે છે. એ મારા જ લાભ માટે છે." આવું વિચારીને વિનીત શિષ્ય એ અનુશાસન અથવા હિતશિક્ષાને સાવધાનીથી સાંભળીને સ્વીકાર કરે.

"गुरुजन मुझे तो मृदु अथवा कठोर शब्दों से अनुशासित करते है, वह मेरे ही लाभ के लिए है", ऐसा सोचकर विनीत शिष्य उस अनुशान अथवा हितशिक्षा को सावधानी से सुनकर स्वीकार करे ।

'The enlightened preachers discipline and instruct me harshly or tenderly, is beneficial to me' thinking thus humble disciple listening carefully accept that.

असासए सरीरम्मि, रइं नोवलभामहं ।
पच्छा पुरा व चइयव्वे, फेणबुब्बुय-सन्निभे ।।

આ શરીર પાણીના પરપોટા સમાન ક્ષણભંગુર છે. માટે આમાં મને સુખની પ્રાપ્તિ નથી થઈ રહી.

यह शरीर पानी के बुलबुले के समान क्षणभंगुर है। अतः इसमें मुझे सुख की प्राप्ति नहीं हो रही है।

This body is like a bubble. Therefore, no delight I am getting in it.

बलं थामं च पेहाए, सद्धामारुग्गमप्पणो ।
खेत्तं कालं च विन्नाय, तहप्पाणं निजुंजए ।

દરેક પોતાનું મનોબળ, શારીરિક શક્તિ, શ્રદ્ધા, સ્વાસ્થ્ય, વિસ્તાર અને સમયને યોગ્ય પ્રકારે જાણીને જ પોતાને કોઈપણ સત્કાર્યના સંપાદનમાં પ્રવૃત કરવું જોઈએ.

अपना मनोबल, शारीरिक शक्ति, श्रद्धा, स्वास्थ्य, क्षेत्र और काल को ठीक तरह से परखकर ही अपने को किसी भी सत्कार्य के सम्पादन में नियोजित करना चाहिए ।

Judging his own strength and endurance, faith and health, matter and its state, and place and time, one should indulge in pious activities to the best of his abilities.

संसारमावन्न परस्स अट्ठा, साहारणं जं च करेइ कम्मं ।
कम्मस्स ते तस्स उ वेय-काले, न बन्धवा बन्धवयं उवेन्ति ।।

સંસારી જીવ પોતાના અને સ્ત્રી-પુત્રાદિને માટે સાધારણ પણ કર્મ કરે છે. પણ એ કર્મના ફળભોગના સમયે સગાસ્વજન સહાયક નથી થતા.

संसारी जीव अपने स्त्री-पुत्रादि के लिए साधारण कर्म करता है । किन्तु उस कर्म के फलभोग के समय बन्धुजन सहायक नहीं होते ।

The empirical man (soul acts generally for his own and others wife, son, brother etc). But at the time of bearing the fruits (torments) of those deeds, no relative co-shares.

॥ बोही य से नो सलहा पुणो पुणो । ॥

સદ્બોધ પ્રાપ્ત કરવાનો અવસર વારંવાર મળવો સુલભ નથી.

सद्बोध प्राप्त करने का अवसर बार-बार मिलना सुलभ नहीं है ।

It is not easy to get opportunities to get enlightened time and again.

॥ जहा पुण्णस्स कत्थइ तहा तुच्छस्स कत्थइ । ॥

સાધક શ્રેષ્ઠી અને સામાન્ય વ્યક્તિ બંનેને સમાન પ્રવચન આપે છે.

साधक श्रेष्ठी और सामान्य व्यक्ति दोनों को समान प्रवचन देता है ।

The preacher of dharma enlightens a lowly one as he enlightens a pious one.

|| सुय लाभे न मज्जिाज्जा । ||

જ્ઞાન પ્રાપ્તિનો ગર્વ ન કરશો.

ज्ञान प्राप्ति का गर्व न करे ।

One should not be proud of his knowledge.

बीयं तं न समायरे ।

એક વાર ભૂલ થાય પછી ફરીવાર એનું પુનરાવર્તન ન કરશો.

एक बार भूल होने पर दुबारा उसकी आवृत्ति न करे ।

Never repeat a mistake.

वित्तेण ताणं न लभे पमत्ते, इमंमि लोए अदुवा परत्था ।

આ લોકમાં કે પરલોકમાં ધન શરણરૂપ બનતું નથી.

इस लोक के परलोक के धन शरणरूप नहीं बनता है ।

The wealth cannot protect the man in this world or the next.